פריווע סעמפל

אוצרות

יו"ל על ידי תלמידי וחסידי סאטמאר

Music to your Eyes.

What PrintOut customers say about their experience may sound unbelievable, but all of it is true. The dedication and attention given to each customer is as good as they say. Seeing is believing. We invite you to try the PrintOut experience and enjoy the music with your own eyes.

Printout

Print technology in action

האנדלט אייך איין
א כתה אין אונזערע מוסדות אין ארה"ק

די תינוקות של בית רבן וועלן מתפלל זיין פאר אייער הצלחה און עפענען פאר אייך א קוואל פון ישועות

מוסדות
יטב לב
דרבינו יואל בארה"ק

מלמד לחודש	מלמד לשבוע
$1800	$780
$150 לחודש	$65 לחודש

אין לויף פון די חודש/וואך וואס איר האט אפגעקויפט:

- וועלן די תלמידים פון אייער כתה יעדן טאג מתפלל זיין פאר אייך א ספעציעלע תפילה לברכה והצלחה.
- וועלן די קינדער פון אייער כתה יעדן טאג לערנען לעילוי נשמת די נשמות פון אייערע נאנטע
- וועט הענגען א טאוול אין אייער כתה מיט אייער נאמען אין די נעמען פון אייער משפחה.
- וועט די לימוד התורה ויראת שמים אין די צענדליגער ברכות פון די תשב"ר ארויף גיין אויף אייער זכות.
- חוץ מזה קענט איר סיי ווען איבערן יאר אריין רופן צו אונזער באקאנטער "הזכרה האט-ליין" מזכיר צו זיין סיי וועלכע בקשה, און די תינוקות של בית רבן וועלן אייך מזכיר זיין לישועה ולברכה.

החזקת מלמד
מוסדות יטב לב

G&G MEGA WINTER
SALE
It's Real!
HUGE MONEY-SAVER!
UP TO 40% OFF
European Made
Quality Merchandise
All items must be paid in full at time of purchase.
Williamsburg / Boro Park Sun,Tues,Thurs: 11am-7pm
LATE HOURS: Mon,Wed: 11am-9pm | Friday: 10am-1pm
Kiryas Yoel / Monsey Sun: 12pm-7pm | Tues,Thurs: 12pm-8pm
LATE HOURS: Mon,Wed: 12pm-9pm | Friday: 10am-1pm
ALTERATIONS: All alterations included with purchase.
NO GIMMICKS
ON ENTIRE STOCK
INCLUDING NEW KIDS DEPARTMENT
SHOP EARLY FOR BEST SELECTION
EARN REWARD POINTS WITH EACH PURCHASE
ss image 718.330.0004

Mmm...
Crunchy..!
kosherfest
Winner 2013
Kosherfest
New Product Competition
Best New
Deli Meat
KJ Poultry
Chicken Fries
Shaped Patties
Family Pack
DESIGN & PRINT / 845.782.3382
KJ Poultry®
בית השחיטה המהודרת
Ready to cook **Breaded Chicken Fries** for a crunchy delicious meal.
Available at your local supermarket
For wholesale call: 783-8085 or 845-662-5287
בהשגחת
הרה"ג ר' געציל
בערקאוויטש שליט"א
דומ"ץ קרית יואל

אינהאלט

8

שבת קודש ביים רבי'ן

קאפיטלען באלערנדע זכרונות פון די משמשים בקודש, פון די לעכטיגע שבתים פון רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע

יצחק מיטעלמאן - שמואל שלמה טעללער

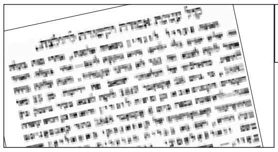

10

פרשת החליצה

א פוסק מובהק אין ניו יארק ווערט ארויסגעריסן פון די היסטאריע צוליב א מערכה איבער "חליצה בשליח"

יואל הירש

12

בדחני דמלכא

בדחנים און בדחנות אין הויפן פון צדיקים

מרדכי דוד עסטרייכער

14

ווארטן זיי געהאט די אטאם באמבע...

ווי אנדערש וואלט היסטאריע אויסגעקוקט אויב די נאציס ימ"ש באוויזן אויפצובויען די ערשטע אטאם באמבע?!

משה יודא יואל ווייס

16

פון וואו זענען יעצט געבוירן ווערים אין די טרויבן?...

ויכוח צווישן גדולי ישראל איבער ווערים אין "אפראק בלעטער" פירט צו "חרם" אין סוריא, קנאפע 300 יאר צוריק

הרב זאב אהרן טעללער

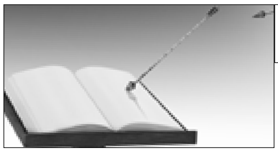

18

שארפע מחלוקת קעגן גאונ'ישן ספר פון חסיד'ישן רבי

ווען די תורה וועלט האט געשטורעמט קעגן ספר 'סדרי טהרות' פון הגה"ק מראדזין זצללה"ה

הרב יואל דאסקאל

19

הישיבה: טאשנאד - סעקלהיד - גאלאנטא

פון די ישיבות אין אונגארן וואס זענען ליידער אויסגעריסן געווארן ביי די קריג, האבן ארויסגעשיינט דריי בארימטע ישיבות

הרב יוסף צבי בנעט

22

רייכע קינדער אפטיילונג

צום ליינען און פארברענגען

פארוואָרט:

וואס איז 'אוצרות'? 6

רואיג און צופרידן 13

דער סאַטמאַרער ספרים שאַפע 20

א גריס אייך פון אייערע ברידער 20

אנציקלאפעדיע 21

פאר **אדווערטייזמענט**
רופט 347-668-7443

פאר סובסקריבשאן
רופט אין אפיס פון 'אוצרות':
718.878.6867

אוצרות

יו"ל על ידי תלמידי וחסידי סאטמאר

כל הזכיות שמורות - איסור השגת גבול ידוע
Copyright © 2013

Oitzres
183 Wilson Street P.O.B. 360
Brooklyn, NY 11211
T. **718.878.6867** F. **845-878-0680**

אוצרות ערשיינט יעדע ראש חודש

צו באשטעלן דורך די פאסט, שיקט אריין דעם פארם, אדער רופט: 718-878-6867

נאמען ____________________

אדרעס ____________________

שטאט ____________ זיפ ____________

טעל. ____________________

Name on Card ____________________

Acc. # ____________________

EXP. Date ____________ CVC code ____________

טשעקס קען מען אויסשטעלן צו: Oitzres

183 Wilson Street P.O.B. 360, Brooklyn, NY 11211

וואס איז 'אוצרות'?

דער ביכל וואס איר האלט יעצט אין די האנט, איז א 'סעמפל' וואס ברענגט אייך אן איבערפלעכליכן בליק אויף אונזער רייכע חודש'ליכע אויסגאבע 'אוצרות'; צו קענען כאפן א 'טעימה קלה' אויף די פילזייטיגע ארטיקלען אין אונזער רייכע אויסגאבע, וואס גרייט זיך ביז עטליכע קורצע חדשים צו פייערן דעם פערטן יאר פון איר גרינדונג, בעז"ה.

מה נשוב לה' כל תגמולוהי עלינו, ווען מיר קוקן צוריק אויף די פארלאפענע פיר יאר, וויפיל חסדים טובים מיר האבן זוכה געווען צו קענען דינען דעם ציבור מיט א געוואלדיגע פונקטליכקייט, צו ערשיינען צייטליך מדי חודש בחדשו, און טאקע צושטעלן ערליכע און אויסגעהאלטענע ליין-מאטריאל, באלערנד און אינהאלטסרייך, וואס איז ראוי אריינצוקומען אין איידעלע אידישע שטובער.

מיט פיר יאר צוריק, ווען מיר האבן אנגעהויבן ערשיינען מיט אונזער ערשטע אויסגאבע, האבן מיר זעלבסט נישט געוואוסט ווי ווייט ס'איז דער געברויך פאר אזא סארט אויסגאבע, און ווי שטארק ס'איז דער ברייטער קרייז ליינער ביים היימישן ציבור. וואס א חודש שפעטער איז אונזער צאל ליינער געוואקסן צו ברייטערע מאסנאמען, פרישע ערליכע משפחות האבן זיך אנגעשלאסן אין אונזער קביעות'דיגע ליינער און געווארן 'צוגעבינדן' דערצו, וויסנדיג אז 'אוצרות' שטעלט אהער אלעס וואס א אידישע אויסגאבע דארף ברענגען, פראפעסיאנאל, געשמאק, ציענד און באלערנד.

אין 'אוצרות' טרעפן די חשובע ליינער הי"ו געשמאקע און באלערנדע ארטיקלען אין אלע סארט אידישע נושאים, ווי היסטאריע, כשרות, זכרונות, תקנות ביי כלל ישראל, השקפה געדאנקען אויפן טאג טעגליכן לעבן, הנהגות און סיפורים פון גדולי ישראל, תולדות הצדיקים, שמועסן מיט זקני החסידים, די קורות דברי הימים בממלכת סאטמאר און איר גרויסן מייסד, מרן רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע, די מלחמה לה' בעמלק קעגן די רשעי ישראל אין ארצינו הקדושה א.א.וו. וואס שאפט פאר יעדע אויסגאבע באזונדער: א "אוצר" מיט "אוצרות".

זעענדיג ב"ה דעם שיינעם וואוקס פון אונזער אויסגאבע, האבן מיר אין לויף פון די צייט צוגעשטעלט צוויי באזונדערע ביכלעך, ספעציעל געאייגנט פאר די גאנצע פאמיליע פון גרויס ביז קליין. און דאס אלעס איז **אהערגעשטעלט אויף גאר אן עלעגאנטן פארנעם, דורך גאר טאלאנטפולע פאן-לייט, די בעסטע שרייבער פונעם היימישן ציבור, אויסגעשטעלט און אילוסטרירט אויף א אויג-פארכאפענדן פארנעם, וואס מאכט דאס ליינען גאר בא'טעמ'ט און געשמאק.**

וואס א חודש שפעטער זענען מיר געווארן מער און מער איבערגעצייגט איבער דעם פענעמענאלן דראנג וואס הערשט פאר אזא סטיל חודש'ליכע אויסגאבע – וואס איז געווארן צוכאפט יעדן ראש חודש פון די פאליצעס אין די געשעפטן, נישט בלויז ביי אנשי שלומינו תלמידי וחסידי סאטמאר פון איבער ניו יארק, נאר אויך אפגעהיטענע שטובער פון ברייטערע קרייזן, וואס זוכן צו ליינען אינהאלט מיט א 'סאטמארן שמעק'... אלע טרעפן דעם ריכטיגן פלאץ אין 'אוצרות'.

דאס אלעס איז אהערגעשטעלט אויף גאר אן עלעגאנטן פארנעם, דורך גאר טאלאנטפולע פאן-לייט, די בעסטע שרייבער פונעם היימישן ציבור, אויסגעשטעלט און אילוסטרירט אויף א אויג-פארכאפענדן פארנעם, וואס מאכט דאס ליינען גאר בא'טעמ'ט און געשמאק.

מיט סאטיספאקציע קענען מיר זאגן, אז מיר האבן בעז"ה דערגרייכט אונזער ציל, צו קענען ברענגען א לאנגע רייע ארטיקלען וואס איז אפגעהיטן פון יעדע סארט איבל שהנפש היפה סולדת מהם, יעדעס בלעטל פון יעדע איינציגע חודש'ליכע אויסגאבע, **איז אנגעפילט מיט די מאקסימום תוכן און אינהאלט, רייך און באלערנד, תורה'דיג און אידיש'ליך, אז עלטערן קענען זיין העכסט פארזיכערט אז ז' איז ראוי אריינצוקומען אין א אידישע שטוב, און דאס איז אקוראט געווי וואס אונזערע קינדער דארפן ליינען און וויסן, צו ווערן איינגעבאקן מיט ערליכע און באלערנדע מושגים, ריין און אפגעזונדערט פון יעדע דרויסענדיגע השפעה.**

'אוצרות' ערשיינט צוויי מאל חודש'ליך:

1. **יעדן ראש חודש ערשיינט דער גרויסער ביכל, מיט אירע געוועגליכע ארטיקלען, היסטאריע און זכרונות, באגלייט מיט דעם העכסט באלערנדן "קינדער ווינקל" מיט ידיעות און שמועסן פאר אינגע און עלטערע קינדער.**
2. **יעדן מיטן-חודש (ביום ט"ו לחודש) ערשיינט די פאמיליע ביכל, מיט פילצאליגע אקטועלע ארטיקלען וואס איז אינפארמאטיוו פאר יעדע אידישע שטוב, רייכע קיך-ארטיקלען, שמועסן מיט עלטערע נשים צדקניות,**

כדי צו קענען צוקומען צוםברייטן קרייז ליינער, שיקן מיר דא אויף די פאסט דעם דאזיגן סעמפל-בראשה, וואס אנטהאלט 'צוטאטן' פון אונזערע פריערדיגע אויסגאבעס, אז א ברייטער קרייז ציבור זאל זיך באקענען מיט 'אוצרות', און וויסן דאס צו זוכן אין די געשעפטן, וואס וועט אייך געוויס שאפן א חודש'ליכע הנאה. איר וועט דאס נישט אראפלייגן פון די האנט במשך דעם גאנצן חודש!

*

צום שלוס, דריקן מיר אויס אונזער דאנק און הכרת הטוב פאר אלע אונזערע חשובע שטיצער און אדווערטייזער, וועלכע זענען לעבעדיגע עדות איבער די גריסן וואס זיי באקומען צוריק פון אדווערטייזן אין 'אוצרות'.

אויך זענען מיר שטארק דאנקבאר פאר אונזערע חשובע ליינער, וועלכע האבן אונז געלאזט הערן זייערע פארשלאגן, הערות, קאמענטארן און עצות; די געוואלדיגע חיזוק וואס מיר באקומען חודש'ליך פון אונזערע חשובע ליינער, דאס גיט אונז אינספיראציע ווייטער אנצוגיין צו זיין מוסיף והולך, צו פארשענערן און פארברייטערן אונזער חודש'ליכע אויסגאבע.

פאר סיי וועלכע הערה אדער פארשלאג קענט איר זיך שטענדיג פארבינדן צו די רעדאקציע, אין אפיס אויף: 718-878-6867, אימעיל: oitzres@gmail.com, **אדער פאקס: 845-878-0680.**

מיר שליסן אונזערע קורצע ווערטער מיט די תפלה "עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ה' אלקינו ואל תטשנו לנצח", און מיר האפן אז דער סעמפל-ביכל וועט אייך עפענען א נייעם פענסטער פאר א חודש'ליכע הנאה.

א געזונטן ווינטער

"אוצרות" רעדאקציע

(דריטע אין די סעריע: בקודש פנימה)

קדוש הוא מבואו ועד צאתו:

שבת קודש ביים רבי'ן

קאפיטלען רייכע, באלערנדע און אינהאלטסרייכע שמועסן און זכרונות פון די משמשים בקודש, הרבנים הגאונים, זקני החסידים ואנשי מעשה, פון די לעכטיגע שבתים בצל קורתו פון רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע - מתנה טובה מבית גנזי המלך

יצחק מיטטעלמאן
שמואל שלמה טעללער

הוראה מיוחדת

כ"ק מרן רבינו שליט"א דערציילט איבער א הוראה וואס ער האט מקבל געווען פונעם פעטער דער רבי זי"ע ווען ער איז געווען ביים טיש אלס יונג קינד פון זיבן יאר. געווען איז דאס ווען דער רבי שליט"א איז אריבערגעגאנגען אינאיינעם מיט די אנדערע קינדער און בחורים צו נעמען שיריים פון רבי'ן. דער פעטער זי"ע האט אים אנגעקוקט, און ער האט געזען אז ער גייט מיט ברילן, וואס ער פלעגט געווענליך זייער זעלטן גיין דערמיט, האט אים דער רבי געפרעגט: "דו גייסט מיט א ברילן?"...

דער רבי האט זיך אפגעשטעלט פון טיילן שיריים און ער האט זיך אויסגעדרייט צום קאפישער רב זצ"ל וועלכער איז געזעצן נעבן אים, און ער האט איבערגעשמועסט מיט אים די צדדי הלכה פון גיין שבת מיט ברילן אויף די גאס וואו עס איז נישטא קיין עירוב, לויט א תשובה אין שו"ת אבני צדק (או"ח סי' כ"ט) וואו דער ייטב לב זי"ע איז נוטה מחמיר צו זיין. דער רבי האט דאן שמועסנדיג מיטן קאפישער רב מסביר געווען, אז אין די צייטן פונעם ייטב לב האבן די ברילן נישט געהאט קיין הענטלעך און עס האט זיך געהאלטן נאר אויף די נאז, דעריבער איז דא א צד צו זאגן אז די היינטיגע ברילן זענען גרינגער לשיטתו.

דער רבי זי"ע האט זיך אבער געוואנדן צו להבחל"ח כ"ק מרן רבינו שליט"א, און אים געזאגט: **"דו דארפסט נישט גיין שבת מיט קיין ברילן..."**.

תפיסת המחשבה

עס דערציילט איינער מאנ"ש אין בארא פארק, וועלכער האט אלס בחור'ל געלערנט אין איינע פון די אמעריקאנער ישיבות, און איז געקומען צום רבי'נס טיש אין א פרייטאג צונאכטס.

געווען איז דאס אין די מיטעלע י' יארן, ווען אין בית המדרש איז נאך נישט געווען קיין עיר קאנדישאן. דער ציבור וואס געדענקט דאס ווייסט וואס דאס מיינט, ווי אזוי די זומער טעג אין בית המדרש האבן אויסגעזען, אפילו סתם אזוי ביי א וואכענדיגן דאווענען, ווער רעדט נאך ווען עס איז געקומען צו א טיש וכדומה ווי עס איז געווען א געדרענג, האט דאס געקענט קומען צו סכנת נפשות ממש. (ביז זומער תשי"ז איז נישט געווען קיין עירקאנדישאן אין ביהמ"ד).

דער בחור'ל איז דארט געשטאנען ביים טיש, ביים צווייטן עק קעגן איבער דעם רבי'ן, און ער האט זיך נישט אוועקגערירט במשך דעם גאנצן טיש, נישט ווענדיג פארפאסן קיין תנועה קלה פונעם רבי'נס הייליגע עבודה. אבער צוליב דעם שווערן היץ האט ער זיך אנגעהויבן שלעכט צו שפירן און עס האט אים געשווינדלט, און ער האט געשפירט אז אט פאלט ער אוועק.

אין יענע מינוט האט מען אריינגעברענגט די פירות צום טיש, ווען אין צענטער פונעם טאץ ליגט א שיינע גרויסע מעלאנע, דער בחור'ל אין זיין מצב האט ביי זיך געטראכט אז אויב ער וועט זוכה זיין צו באקומען שיריים פון די מעלאנע וועט דאס אים אויפפרישן און ער וועט זיך מחיה זיין דערמיט, אבער ער האט נאך לאנג געדארפטווארטן, ווייל עס האט געדויערט ביז מען האט געענדיגט טיילן פאר די בעלי בתים און אברכים, און הערשט נאכדעם האט מען געגעבן פאר די בחורים.

אבער, ווי נאר מען האט אראפגעלייגט דעם טאץ

תורה

ווען וועט שוין זיין דער זמן הגאולה?
הרב זאב אהרן טעללער / אב תשע"ג

לחדשי השנה: דער אידישער 'לוח'
מולד הלבנה ־ שנת החמה ־ מחזור גדול ־ שנת העיבור ־ חשון כסלו מלא אדער חסר - קביעות פון די ימים טובים - סימני החגים - פאַרוואָס איז ראש חודש נישט אַלעמאָל אין טאָג פונעם "מולד"
שאול יחזקאל רייכמאן / ניסן תשע"א

אנטפלעקט דעם זוהר הקדוש
הרב זאב אהרן טעללער / אייר תשע"ג

פארשפעטיגטער תקופת ניסן
הרב זאב אהרן טעללער / אייר תשע"ג

אנציקליפעדיא - שאלות ותשובות
/ אלול תשע"ג

וואו האט מען געשניטן ווייץ די לעצטע יארן?
ווייץ שניט לכבוד פסח דורכאויס די לעצטע פופציג יאר אין אמעריקא
הרב יואל יצחק שטערן / תמוז תשע"ג

לוח החודש: דער בריוו פונעם שבת קודש
הרב זאב אהרן טעללער / טבת תשע"ג

דער גן עדן התחתון
וואו אויף דער וועלט געפינט זיך דער גן התחתון? ־ האט מען שוין פרובירט אנצוקומען אהין? ־ פארשידענע מענטשן און בעלי חיים וועלכע זענען אריין לעבעדיגערהייט אינעם גן עדן התחתון ־ מערת המכפלה, דער טויער פונעם הייל צום גן עדן
הרב זאב אהרן טעללער / כסלו תשע"ג

די פארנעפלטע תשובה פון מהרש"ם מברעזאן זצ"ל
שאלה פון אמעריקאנער רב אין סענט-לואיס איבער מאשין מצות פירט צו הכחשות, הבהרות, איסורים און פאלשע כרוזים קעגן שר התורה, דער ברעזאנער רב זצ"ל.
הרב יואל יצחק שטערן / ניסן תשע"ג

פירות אויפן טיש און דער רבי האט דערפון פארזוכט, האט דער רבי צוגערופן דעם הויז בחור, וועלכער איז דאן געווען הר"ר יוסף מרדכי קאהן ע"ה און אים עפעס אריינגעמורמלט אין אויער, ווען דערביי נעמט ער א גרויסע פארציע פון די מעלאנע און גיט דאס אים איבער אין די האנט, און ער ברענגט דאס תיכף צו צו דעם בחור'ל. קיינער פון די ארומיגע האט נישט פארשטאנען מה פשר הדבר, פארוואס האט דער בחור'ל זוכה געווען אז דער רבי זאל אים שיקן די מעלאנע, אבער ער זעלבסט האט שוין גאנץ גוט פארשטאנען אז דער רבי ליינט זיינע געדאנקען...

ענינים נפלאים

אסאך ענינים נפלאים דערציילן חסידים וואס מ'האט געזען ביי די שיריים. צווישן די האט אונז דערציילט הרה"ח ר' דוד לייב גרינפעלד ע"ה, אז זיין פאטער הרה"ח ר' אברהם שלמה ע"ה איז געווען א תלמיד פונעם רבי'ן אין סאטמאר, וואו ער האט געלערנט זיבן זמנים. נאך די חתונה האט ער געוואוינט אין איסט-סייד, און ער פלעגט פון צייט צו צייט אריבערשפאצירן דעם בריק קיין וויליאמסבורג קומענדיג צום רבי'נס טיש.

איינמאלביים טיש ווען דער רבי האט געטיילט שיריים פון די פלייש האט ער אים געגעבן א ביין, זאגענדיג "דא האסטו א ביין)בן(..." א קורצע צייט דערויף איז צו אים געבוירן געווארן א אינגל, דאס איז געווען בנו ר' דוד לייב ע"ה.

חסידים פון די "איסט-סייד"

ש: עס פלעגן קומען צום טיש חסידים פון איסט-סייד?

עס איז אויך געווען א קבוצה פון היימישע אידן - צווישן זיי ר' מרדכי לייב טירנויער ע"ה, ר' סענדער דייטש ע"ה, ר' ליפא יאקאבאוויטש ע"ה, ר' חיים ארי' בראווער ע"ה און נאך - וואס האבן געוואוינט אין דער איסט-סייד, און זיי פלעגן יעדע וואך פרייטאג צונאכטס קומען צום רבי'נס טיש. עס זענען אויך געווען אין די קבוצה חשוב'ע רבנים ווי דער לאנדסבערגער רב, אשוי'ער רב, פריימאנער רב, און מעדיער רב, הרה"צ ר' פייוויל האלבערשטאם ז"ל. נאך די סעודה פלעגן זיי אריבער שפאצירן דעם בריק קיין וויליאמסבורג צום טיש, א וועג פון א דריי פערטל שעה, און נאכן טיש זענען זיי צוריק אהיימגעגאנגען. טייל פון די אידן פלעגן צוריקקומען אינדערפרי צו שחרית.

וייעק"ב הלך לדרכו

עס איז געווען א לענגערע תקופה וואס הרה"ק רבי יענקעלע מפשעווארסק זצ"ל האט זיך געדרייט דאהי)ער איז דאן איינגעשטאנען ביים ספינקא רבי'ן זצ"ל וועלכער האט דאן געוואוינט אין די איסט-סייד(, און ער איז אויך געווען צווישן די בני החבורה וואס פלעגן אריבער קומען דעם בריק צום רבי'נס טיש.

ווען רבי יענקעלע פלעגט שפעטער דערציילן פון די צייטן פלעגט ער זאגן אז עס איז געווען א טעם רוחני צו גיין מיט די סאטמארער חסידים אויפן וועג צום טיש און צוריק.

(עי' שו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' כ"ד) איז דא א שאלה איבערן גיין אויפן וויליאמסבורגער בריק וואס דער חלק וואס איז העכערן וואסער, איז אביסל לענגער ווי א תחום שבת, אין די תשובה איז ער נוטה להתיר און ער פירט אויס: "אך בנתיים איקלע לאתרא קדישא הרה"ג ר' פינחס אשר גאלדבערגער שליט"א אב"ד מעדיער, ושאלתי אותו מזה, ואמר לי שכבר יצא הוראה מכ"ק רבינו מרן הגה"ק מסאטמאר שליט"א להתירא, ובזה יהיה דברינו רק כיהודה ועוד לקרא).

ועצר את השמים

דער אשוי'ער רב ז"ל האט דערציילט אז איינמאל נאכן טיש האט אויסגעזען אז עס לאזט זיך אראפ א רעגן, און דער איסט- סייד'ער עולם האט מורא געהאט אהיימצוגיין.

דער רבי האט זיי באמערקט שטיין ביי די טיר האט ער געקוקט אויפן הימל און געזאגט: "עס איז נאך דא צייט". זיי האבן זיך פארלאזט אויפן רבי'נס ווערטער און זיך ארויסגעלאזט אויפן וועג אהיים. דעם גאנצן וועג פון א דריי פערטל שעה האט נישט גערעגנט, אבער אין די רגע וואס זיי זענען אנגעקומען אהיים האט זיך אראפגעלאזט דער גאס רעגן.

והוי מחשב... שכר עבירה כנגד הפסדה

הרה"ח ר' אלימלך שלמה שווארץ: איך בין געווען איין וואך נאכן טיש, ארום 12:30 ביינאכט האט מען זיך דערזען אז עס האט זיך אראפגעלאזט א שווערע שניי, און עס איז נישט מעגליך אהיימצוגיין. דער עולם פון די איסט- סייד האבן אהיימבאגלייט דעם רבי'ן לביתו נאוה קודש צו 500 בעדפארד עוו. און זיי האבן געשמועסט צווישן זיך אונטן צי מ'זאל אהיימגיין אין אזא וועטער, צי מ'זאל בלייבן איבערנעכטיגן אין וויליאמסבורג. דער רבי איז שוין געווען אויבן ביי זיך אין צימער, און הערנדיג שמועסן אונטן האט ער געפרעגט וואס מ'רעדט דארט, האבן די משמשים דערציילט אז די חסידים פון איסט-סייד וויסן נישט צי זיי זאלן דא בלייבן אדער אהיימגיין אין דעם שווערן וועטער.

איך בין דארט געשטאנען בשעת מעשה ווען דער רבי איז אראפגעקומען פון אויבן אנעם שטריימל און ער רופט זיך אן: "מה קא עסקי רבנן?!")וואס שמועסט מען דא?(.

קודם האבן זיי נישט געענטפערט, נאכדעם האבן זיי געזאגט אז זיי שפעקולירן צי זיי זאלן אהיים גיין אין דעם וועטער.

רופט זיך אן איינער פון די חסידים: "מ'זאגט אז ווען מ'פארט צו א צדיק וועגט מען אפ דעם גאנצן וועג צו באקומען שכר דערויף, יעצט וועגט דאך דער וויליאמסבורגער בריק סך מער ווייל עס ליגט דערויף שניי, איז דאך אוודאי כדאי אהיימצוגיין אין אזא וועטער"...

דער רבי האט געהערט די ווערטער, רופט ער זיך אן: "יא, מ'ווייסט גארנישט וויפיל איין ראיה אסורה וועגט"...

דער אמת איבער הגדת המלבי"ם

הרב זאב אהרן טעללער / ניסן תשע"ג

חשבון נפלא: 347 תפילות אין "יעלה ויבוא"

אוצרות המגיד / ניסן תשע"ג

די צוויי לוחות: וויאזוי זענען געווען געשריבן די עשרת הדברות

י. כ"ץ / סיון תשע"ג

עם הספר: שו"ת מן השמים

הרב זאב אהרן טעללער / תשרי תשע"ג

דער דורכגעפאלענער פרואוו צו ברענגען די גאולה שלימה

ה. גליקמאן / אלול תשע"ג

א-ל-ו-ל אין די ישיבה'שע וועלט

שאול יחזקאל רייכמאן / אלול תשע"א

חרם דרבינו גרשום

הרב יוסף צבי בנעט / אב תשע"א

בטל געווארן דער "ספר הגזירות" פון די צדוקים

הרב זאב אהרן טעללער / תמוז תשע"ג

קציר חטים: א שפאציר אין די ווייץ פעלדער

פונעם 'הזורעים בדמעה' ביזן 'ברנה יקצורו'

הרב יואל יצחק שטערן / תמוז תשע"ג

השקפה

קיבוצים: דער הונדערט יאריגער קאלאסאלער דורכפאל

די ציוני'סטישע באוועגונג האט אין אירע ערשטע שריט ארגאניזירט די טרויעריג בארימטע "קיבוצים", אלס מיטל וויאזוי אראפצופירן גאנץ כלל ישראל פון וועג ח"ו.

יואל הירש

פרשת החליצה

א פוסק מובהק ומחבר ספרים חשובים אין ניו יארק - פון די שטארקע לוחמים קעגן די מפירי ברית קעגן "מציצה בפה" - ווערט ארויסגעריסן פון די היסטאריע פון כלל ישראל'ס גדולי הדורות צוליב א שטורמישע מערכה איבער "חליצה בשליח"

דער לאנגער גלות האט פון אייביג אן פארגעשטעלט פארשידענע תקופות ומצבים ביי כלל ישראל. געווען גרינגערע און שווערערע צייטן, און די תקופות זעלבסט האבן זיך געוואנדן אין די מקומות מושבותיהם פון אידישע קינדער איבער די גלות לענדער. אונזער עפיזאד נעמט ארום די צייטן פונעם צווייטן העלפט פונעם פריערדיגען יאר-הונדערט, ד.ה. פון שנות תר"ם ביז צו די קריגס יארן, וועלכע זענען ווי באקאנט געווען גאר א שווערע תקופה פאר די אידן פון רוסלאנד און אוקריינא.

די פארשידענע אומסטאבילע זמנים האט כסדר געברענגט רציחה'ישע פאגראמען און אנדערע צרות, ווי דער איד איז אלעמאל געווען דער 'שעיר לעזאזל' אויף וועמען דער גוי'שער שכן האט אויסגעלאזט זיין כעס. צענדליגע טויזנטער אידן האבן דורכאויס די יארן אומגליקליך פארלוירן זייער לעבן אין א בליענדן עלטער און איבערגעלאזט אינגע אלמנות ויתומים בלי משען ומשענה. ווער רעדט נאך שפעטער אין די צייטן פון ערשטן וועלט קריג, ווען אידן האבן געמוזט איינרוקען אין מיליטער, זענען טויזנטער אינגע מענער ברוטאל פארשוואונדן געווארן, נישט איבערלאזנדיג נאך זיך קיין שום שפירן, וואס האט אויטאמאטיש באדייט אז זייערע אומגליקליכע פרויען זענען געבליבן עלנדע עגונות ל"ע, אן קיין געהעריגע אויסזיכטן צו קענען אמאל נאכאמאל חתונה האבן און אויפשטעלן א שטוב פונדאסניי.

אן אנדערע סארט פראבלעם, וואס איז אויך ליידער נישט געווען זעלטן, איז געווען ווען מ'האט שוין ענדליך יא געקענט אידענטיפיצירן און ברענגען באווייזן איבער דעם מארד פון א מאן רח"ל, וואס וואלט געקענט שענקן אז די רחמנות'דיגע פרוי זאל קענען באקומען א היתר חתונה צו האבן, האט אבער אפט פאסירט אז דער מאן האט נישט איבערגעלאזט נאך זיך קיין קינד, וואס ווי די תורה הקדושה איז אונז מחייב אויף אזא פאל, קען די פרוי נישט חתונה האבן נאכאמאל, נאר אויב זי נעמט חליצה פון א ברודער פון איר פארשטארבענעם מאן.

די חליצה פראצעדור איז אפטמאל געווען פארבינדן מיט זייער אסאך שוועריקייטן. גאר אסאך געפונט מען אין די תשובות ספרים איבער שווער קאמפליצירטע שאלות בעניני חליצה וואס איז אנגעקומען צו די רבנים יושבים על מדין דן צו זיין דערוועגן, אמאל האט מען געהאט צוטאן מיט א ברודער וואס האט ליידער פורק געווען פון זיך דעם עול התורה והמצות, איז געווארן די באקאנטע שאלה פון זיקת מומר, ד.ה. צי אזא ברודער איז בכלל מחייב חליצה, און צי זיין חליצה נוצט. אין אנדערע פעלער האט זיך געמאכט מאטעריאליסטישע שאלות, א שטייגער צי עס איז בכלל פארבליבן א ברודער פונעם נפטר, וואו ער געפונט זיך, א.א.וו., אויף דעם זעלבסט האט זיך געפאדערט פארשידענע גביית עדות, און אנדערע מעטאדן אויסצופארשן דעם עקזיסטענץ פון א ברודער.

נאך א פראבלעם בעניני חליצה האט זיך געקענט טרעפן, ווען דער ברודער האט געוואוינט אין די מרחקים, צומאל הונדערטער מייל אוועק פון די אומגליקליכע פרוי וועלכע האט געווארט אויף די חליצה, און אונטער די אומשטענדן וואס דאס האט פאסירט, ווען גרעניצן זענען געווען פארמאכט און וועגן בחזקת סכנה, האט דאס געשטעלט די גאנצע חליצה אונטער א פראגע צייכן פון קענען ווערן אויסגעפירט, און גאר אסאך

היינט זענען זיי א טאטאלער דורכפאל, פיזיש און גייסטיג, מאראליש און פינאנציעל!

משה יודא יואל ווייס / ניסן תשע"ב

די מנורה וואס לייכט נאך היינט

הרה"ג ר' מאיר צוויבל שליט"א / כסלו תשע"ד

גדולי ירושלים אין א שמועס מיט 'אוצרות'

הג"ר משולם דוד הלוי סאלאווייטשיק שליט"א, רבי מאיר הלוי סאלאווייטשיק שליט"א און המקובל רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

הרב יצחק מיטטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / שבט תשע"ג

אוצרות המגיד: יום הפורים

הרב יוסף חיים גרינוואלד / אדר תשע"ג

על הצדיקים

בדחני דמלכא - בדחנים ביי צדיקים

הרב מרדכי דוד עסטרייכער / אב תשע"ג

דער היסטארישער ברית אין לעמבערג

הרב יואל דאסקאל / אייר תשע"ג

"אש קודש" געזאגט מיט "אש קודש"

פייערדיגע דברי תורה אין סאמע ברען פון ווארשעווער געטא, ביז די טראגישע

ה. גליקמאן / חשון תשע"ד

דער בני יששכר אנטלויפט אינמיטן די נאכט

די מלחמה פון הייליגן חתם סופר זי"ע קעגן השכלה און די היסטארישע "טיילונג אין אונגארן" - דער עטרת צבי זי"ע מאכט א קריץ אינעם שטערן פונעם אונגארישן שר אין הימל - דער בליץ רייסט אויף די קרעטשמע און דער בני יששכר צייגט א 'פייג' פארן שטן - די שטרענגע הנהגה קעגן

השתדלות האט געדארפט פארקומען צו קענען צושטאנד ברענגען אזא חליצה בימים ההם.

צו לינדערן דעם פראבלעם איז אויפגעקומען דורך פארשידענע רבנים אין אנדערע פלעצער, אן עצה, וואס אויב ערלויבט עפ"י דין, וואלט דאס געקענט זיין א זעלטענע דורכברוך און א ישועה פאר צענדליגע צובראכענע אלמנות אינעם דערמאנטן מצב. די עצה האט געלויטעט, אז די פרוי די אלמנה זאל שטעלן א שליח, א צווייטע פרוי, וועלכע זאל דינען ווי א שטעל-פארטרעטערין אויף איר פלאץ מקיים צו זיין די מצוה פון חליצה, אויף א פאל וואס איר שוואגער - דער ברודער פון איר פארשטארבענער מאן - האט געוואוינט אין אן אנדערן לאנד, אדער זאגאר אויף א צווייטן קאנטינענט, זאל די חליצה צוגיין מיט א דין פון שליחות, און אזוי ארום זאל מען קענען צושטאנד ברענגען א חליצה, אן דעם וואס דער חולץ אדער אלמנה זאל זיין אויסגעשטעלט אונטערצונעמען א שווערע רייזע, און דערונטער אויפהאלטן דאס גאנצע מעמד החליצה.

די עצה איז געניאל און די רווחים געוויס געוואלדיג, די הויפט שאלה איז אבער צי איז דאס טאקע ערלויבט על פי הלכה, און צי עס איז בכלל שייך אזא זאך ווי שליחות ביי דעם דין פון חליצה, אן אריינגיין צו טיף אין הלכות חליצה, ווייסט יעדער איינער אז אין הלכה איז דאך דא אזא באגריף פון "שליח של אדם כמותו", יעדער חדר אינגל ווייסט אז עס זענען פאראן מצוות אין די תורה, וואס אפילו ווען מען איז איר מקיים דורך א שליח, האט מען אויך מקיים געווען די מצוה, עס איז טאקע דא דער לכתחילה פון "מצוה בו יותר מבשלוחו", אבער אין פאל וואס עס איז נישטא קיין ברירה, ווערט די עצה פון שליחות באנוצט ביי פארשידענע מצוות.

און נישט נאר ביי מצוות אין אלגעמיין, נאר דייקא ביי שאלות בעניני אישות ווערט דער טאקטיק פון שליחות ברייט באנוצט, נעמליך ביי הלכות גיטין, ווען א מאן געפינט זיך נישט אין איין שטאט מיט א פרוי וועלכע ווארט צו באקומען א גט, איז פאראן א הלכה'דיגער פראצעדור ווי דער מאן שטעלט א שליח אלס זיין ערזאץ, איבערצוגעבן דעם גט. און פארשטייט זיך אז דער גט איז כשר וישר לכל הדיעות, דאס איז א אנגענומענע מציאות עד היום, קיינער זאל נישט דארפן צוקומען דערצו.

פארוואס אויב אזוי, איז חליצה אנדערש? אויף דעם האט זיך געקאכט דער עולם התורה מיט קנאפע נייגציג יאר צוריק, ווען רבנים פון אלע לענדער, מארבע כנפות הארץ האבן אנטייל גענומען אין תורה'דיגע דעבאטע, ווען א רב וגדול בתורה, א גאון מפורסם בדורו האט געוואלט בכחא דהתירא אוועקשטעלן א יסוד מוסד לתקנות בנות ישראל, דורך איינפירן צו קענען געבן חליצה דורך א שליח, און דערמיט ארויפגעברענגט א ווי-געשריי מסוף העולם ועד סופו, ווי געשילדערט באריכות אינעם פאלגענדן ארטיקל.

אבער לאמיר גיין פאוואליע, און זיך פריער באקענען מיט אט דעם גאון וגדול, זיין היסטאריע ביז צו די אנגעווייטאגטע פרשה, וועלכע האט איבערגעלאזט דעם רב ופוסק אונטער א פארטונקלטע שאטן, און כמעט ווי ארויסגענומען זיין אנוועזנהייט פון פארדעכנט צו ווערן בכבודו הראוי אין די היסטאריע פון כלל ישראל'ס גדולי הדורות, אלס א פוסק מובהק ומחבר ספרים חשובים בעולם התורה.

נאווארדהאק תר"י - קאברין תרכ"ז

אין יאר תר"י איז אין די באקאנטע ליטווישע שטאט נאווארדהאק געבוירן געווארן א בן זכר, צו רבי בנימין (בונם) בינוש יודעלאוויטש[1] און זיין

קול ענונה אסורה וקשורה לחולצה.

האשה פעריל לונדין נשארה אלמנה, אחרי מות בעלה זה שלש שנים בלי ילדים והיא נזקקת ליבם — אחי בעלה האחד אשר לוקח לצבא וזה כבר לא נודעו עקבותיו. והנה עלתה בידה להשיג מתאריו של הגלאותי שבאב מח ידיעות מן 15 מאי 188[?], כי ביום 28 אקטאבר 1847 לוקח לצבא בעיר מינסק בין העברים הקטנים אבא בן משה לונדין והוא אז בן חמש עשרה שנה—לראשונה נשלח ביום 6 אקטאבר 1848 בתוך קאנטאניסט בהאוראנני קאנטאניסטים של קאזאנסקי באטאליאן שהיה בעת ההיא, ושם בא בברית הנוצרית הרוסית ונקרא בשם וואראפאלאטעי ניקאלאיעוויטש אסטרי-קאוו, — אחרי כן נשא משרה עסקאדראנני קוואר-טירמייסטער בהמחלק השביעי של הוזארים בעלאראססקים הנקרא על שם הוד מלכותו הנסיך הגדול מיכאיל ניקאלאיעוויטש, ובהיותו בעל אשה ושמה אנגא אנטאנאוונא השיג ביום 22 יאנואר 1867 .... עד אשר ירשותו; אך אנוא הוא כעת לא נודע.

מי היודע איה מקום אסטריקאוו כיום, לפנים לונדין, יאבה במוכו להודיע להרעדאקציע של „המליץ", אולי יצלח ביד האשה העלובה והעניה להשותו לתת לה חליצה אם הוא בחיים, או אם איננו עוד בחיים תהי חפשי מכבלית.

א מודעה אין 'המליץ' איבער א דערביטערטע אלמנה וועלכע ווארט אויף חליצה פון איר שוואגער א משומד רח"ל, נאך דריי יאר זיין אן עגונה נישט וואוסענדיג איבער דעם שיקזאל פון איר מאן

---

1 גאר ווייניג איז באקאנט איבער דעם דערמאנטן ר' בנימין בינוש. מיר זענען בכלל נישט זיכער איבער זיין משפחה נאמען, ווען דריי פון זיינע זון האבן אלע זיך באנוצט מיט באזונדערע משפחה נעמען, און מיר האבן נישט קיין קראנטע באווייזן אויב 'יודעלאוויטש' איז טאקע געווען דער אריגינעלער נאמען. מיר האבן עס נאר גענוצט ווייל דער זון רבי אברהם אהרן ז"ל איבער וועמען דער ארטיקל איז געווידמעט האט זיך גערופן ביי דעם נאמען.

דאס זעען מיר, אז לכה"פ דריי זון זענען געווען רבנים, ווי שפעטער געשריבן באריכות, וואס מאכט קלערן אז דער פאטער זייערער איז אויך געווען א שטארקער בר אוריין, כאטש מיר האבן נישט געפינען זכרו צווישן די ספרים פון זיין זון.

דעם מונקאטשער ראש הקהל - דער מסור קעגן די לעבט שטייער - פארמיטן די 25 שמוץ

הרב יואל דאסקאל / טבת תשע"ג

די רוסישע 'גזירת צאדיקאוו' קעגן צדיקי בית 'טווערסקי'

הרב יואל דאסקאל / כסלו תשע"ג

'רייכערן' ביי צדיקים קדמונים

שמואל פוקס / תמוז תשע"ג

מיט'ן ריבניצער רבי'ן אונטער'ן "אייזערנעם פירהאנג"

וואונדערליכע שטריכן וואס אן עד ראי' האט פערזענליך בייגעוואוינט ביים הייליגן ריבניצער צדיק זי"ע אין די מסירות נפש תקופה אין סאוועטן פארבאנד

אלחנן זאב יוסף פריעדמאן / תשרי תשע"ג

דער בארדיטשובער רב אנטלויפט פון פינסק

די דריי הבטחות פארן שטן - אנטלאפן מיט די ד' מינים - נפילת המוחין ווי אן איש פשוט - זיך באהאלטן אין קאזיניך - מיאוס'ע שונד בלעטער און כתבי פלסתר - ותשקע האש אין זעליחוב - די רדיפות פון 'אביגדור פון פינסק' - דער בריוו מיט די רדיפות - 'לעולם יהי' יד חסידים על העליונה

הרב יואל דאסקאל / תשרי תשע"ג

די פייערדיגע מחלוקת קעגן חסידות אין אונגארן

הרב יואל דאסקאל / אב תשע"א

איז דאס דער ריכטיגער בילד פון בעל התניא?

76 יאר נאך די פטירה פונעם בעל התניא זי"ע קומט אפיר דער בילד ביי א פוילישן גראף און ווערט גאר ווארעם אויפגענומען דורך חסידי חב"ד אומעטום, ביז אן אנאנימער שרייבער פון דווינסק ווארפט אריין א פלאקן אין איר אויטענטישקייט וואס פירט שפעטער צו א 'פערזענליכע עדות' פונעם מעלער אז דער גאנצער בילד איז א בלויזער שווינדל. וואס איז דער אמת?

יואל הירש / אלול תשע"ג

בדחני דמלכא

בדחנים און בדחנות אין הויפן פון צדיקים

אסאך רבי'שע הויפן האבן פארמאגט אן אייגענעם בדחן וועלכער האט געהאט אויף זיך די אויפגאבע צו משמח זיין צדיקים וקדושים און ארויפברענגען א שמייכל אויף זייערע הייליגע ליפן, כדי משפיע צו זיין ברכות פאר אידן. געשמאקע וויצן און ווערטלעך פון די פילע "בדחני דמלכא" בחצרות הצדיקים

מרדכי דוד עסטרייכער

הרה"ק בעל אהבת ישראל מוויזניץ זי"ע

פנים חדשות באו לכאן

אין די שטאט דזיקוב האט געוואוינט א איד מיטן נאמען ר' טובי', וועלכער האט פארמאגט א געשעפט וואס האט אבער נישט געברענגט צופיל פרנסה, דעריבער האט ער זיך מפרנס געווען מיט א זייטיגע פרנסה, זייענדיג משמח מיט בדחנות אויף חתונות. ווען הרה"ק בעל אהבת ישראל זצוק"ל איז געווען אין די שטאט דזיקוב צו די חתונה פון אן אייניקל (הג"ר יעקב הורוויץ הי"ד, בן האדמו"ר ר' אלטר'ל מזיקוב הי"ד חדב"ן האהבת ישראל זצ"ל) איז ר' טובי' אריין צום אהבת ישראל לפני ולפנים, און דער אהבת ישראל האט זיך משתעשע געווען מיט עם הערנדיג זיינע גוטע ווערטער וואס איז געווען פיל מיט דברי תורה ודברי חכמה.

אינמיטן דעם שמועס האט ר' טובי' זיך מזכיר געווען מיט טרערן, אז ער וויל אפלאזן דאס בדחנות, און ער בעט אז דער רבי זאל אים וואונטשן ער זאל מצליח זיין אין געשעפט מיט גענוג שפע, אזוי אז ער זאל זיך נישט דארפן זוכן די זייטיגע הכנסות פון בדחנות.

האט דער אהבת ישראל געפרעגט מיט וואונדער: "פארוואס ווילסטו אפלאזן דאס בדחנות? ביסטו דאך א משמח אלקים ואנשים". "יא יא" זאגט ר' טובי', "ווען אלע מחותנים וואלט געווען אזוי ווי דער רבי וואלט איך גערן געלאפן אויף חתונות, אבער וואס זאל איך טוהן ווען צומאל קען איך נישט אפילו אנקוקן דעם חתן מיט די מחותנים אין פנים".

"עם כל זה", זאגט דער רבי. "ווען דער באשעפער האט געהייסן משמח זיין חתן כלה, האט מען נישט געמאכט קיין חילוק פון איינעם צום צווייטן, אז אט דעם חתן כלה איז א מצוה משמח צו זיין און די אנדערע נישט, בפרט אז דו ביסט דאך פון די דזיקוב'ער הויף, וואו אין בית ראפשיץ האט מען אסאך געטוהן לשמח חתן כלה, און אויב האט פארן ראפשיצער רב געפאסט משמח צו זיין חתן כלה מעג עס דיך אויך פאסן".

"אבער, טענה'ט ר' טובי' וויטער, איך ווער שוין עלטער מיט די יארן און ס'קומט מיר שווער אן יעדעס מאל זיך צו פארשטעלן פון דאסניי (ווי דער מנהג בימים ההם איז געווען אז דער בדחן האט זיך פארשטעלט און געפארבט דאס פנים ביי יעדע חתונה אנדערש), און ס'איז מיר א גרויסע טירחה יעדעס מאל נאך א חתונה זיך אפצוואשן דאס פנים",

האט אים דער רבי געענפערט בענוות קדשו: "אויב מ'קען זיך אפוואשן איז גוט, מיך האט מען פארשטעלט שוין פאר פערציג יאר צוריק, און איך קען מיך נישט אפוואשן...

(קדוש ישראל פרק ט"ז)

זכרונות

דרייסיג מאל געשמאכטעט אין די ציוניסטישע טורמעס

זקן חשובי האדמורי"ם אין ברוקלין ניו יארק, כ"ק אדמו"ר מוואלברוז-קראקא שליט"א, וועלכער האט זוכה געווען אנצופירן מערערע 'אקציעס' קעגן די ציונים, און זיצן עטליכע מאל אין זייערע פינסטערע תפיסה, בעיקר פאר דעם חטא פון נישט דינען אין מיליטער

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / אדר תשע"ג

אמר רבי עקיבא: הרה"ח רבי עקיבא גאנז שליט"א

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / אלול תשע"ג

הוראה לדורות: דער מנהיג הדור נאכ'ן רבי'ן זי"ע

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / חשון תשע"ד

טויזנטער קינדערלעך האבן 'געלעקט האניג' אויף מיין שויס

זקן המלמדים רבי עקיבא'לע גאנז שליט"א דערציילט הוראות פון רבי'ן זי"ע ביי חאלאקא, און זכרונות פון צווי נסיעות מיטן רבי'ן קיין ארץ ישראל

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / טבת תשע"ג

פון א שוואכע אייראפע צו א גאלדענע אמעריקא

'אוצרות' אין אונטערוויו מיט הגה"צ מעזוביזשער רב שליט"א איבער שוואכן צושטאנד אין אייראפע בעפאר די קריג אין כשרות, צניעות, חינוך, מקואות א.א.וו. און דעם גאלדענעם אויסקוק פון אמעריקא נאך די הצלה פון רבינו הק' זי"ע

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / כסלו תשע"ג

"דער רבי זי"ע האט מיך געשיקט פאבריצירן פסח'דיגע צוקער"

הרה"ח הישיש ר' שלמה הייזלער הי"ו וויקעלט אויף זיינע זכרונות ווי אזוי רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע האט אים ממנה געווען אין די בראשית יארן צוצושטעלן "צוקער

רואיג אין צופרידן

הרב אפרים יצחק הילמאן

מגיד שיעור בביהמ"ד הגדול
דקהל יטב לב ד'סאטמאר

אריינפיר:

דער הייליגער חודש תשרי.

א לעכטיגער הייליגער חודש ווען מיר זענען זוכה צו ווערן ריין פון אלעם בייזן און אויסבעטן אלעס גוטס אויף א גאנץ יאר. כלל ישראל ווארט לאנג אויף די טעג, מען גרייט זיך פאר עטליכע וואכן, חודש אלול, ימי הסליחות ביז מ'קומט צו די סאמע שפיץ פון די ימים נוראים, ראש השנה און יום הקדוש.

דער חודש איז אויך שרעקעדיג און פארכטיג. '**ונתנה תוקף קדושת היום כי היא נורא ואיום**'. אויך די פיש אין וואסער ציטערן פון פחד יום הדין.

כלל ישראל שפרייזט אריבער דעם חודש פול מיט אהבת ה' און יראת ה' אינאייעם, מיט שמחה און מיט פחד. ממוזג/באלאנסירט מיט די צוויי, אזוי ווי מיר האבן געזען ביי אונזערע הייליגע רבי'ס זי"ע, אין די בחינה פון 'וגילו ברעדה', פון איין זייט האלט מען דעם פחד הדין פאר די אויגן, אבער פון די אנדערע זייט איז מען פארזיכערט אין די רחמי ה', 'כי חדות ה' היא מעוזכם', אז מ'וועט ארויסגיין זכאי בדין.

אזוי גייט אויך דער סגנון התפלה. ווען מ'זאגט 'מי יחיה ומי ימות', פלאטערן די הערצער פון פחד. אוי רבוש"ע 'מי בקיצו ומי לא בקיצו, מי במים ומי באש', די געמוטער זענען אבער דאך געהויבן, און ווי עס דערקענט זיך טאקע א קורצע וויילע דערויף, ביים אויסגוס פון געזאנג, פיל מיט עקסטאז און שמחה ביי 'אין קצבה לשנותיך, ואין קץ לאורך ימיך'.

פחד איבער די מאס

ווען עס קומט אונטער אזעלכע פארנומענע טעג מיט מצוות ומעשים טובים, איז פאראן טייל מענטשן וואס ווערן איבערגענומען פון פחד און שרעק, אויף א פארנעם וואס שטערט צו קומען צום ריכטיגן געשטעל פון קיום המצוות.

די 'נערוועזיגקייט' לאזט נישט מקיים זיין די פילע מצוות מיט וואס דער חודש איז געבענטשט, דאס שטערט פון זיך קאנצענטרירן אין די געהויבענע תפילות, עס נעמט אוועק יעדעס ביסל מנוחת הנפש און שלוה וואס איז נויטיג צו תורה ומצוות.

די סארט נערוועזיגקייט ברענגט פחד ומורא איבער די מאס, אין יעדן הינזיכט, רוחניות'דיגע ווי גשמיות'דיגע, צום ביישפיל:

שאלות וספיקות: '**האב איך יוצא געווען די מצוה, אדער האב איך נישט יוצא געווען**'?

חשבונות: '**בין איך א צדיק, אדער בין איך חלילה א רשע**'? **איז מיין תשובה עפעס ווערד?**

מחשבות: '**האט מען מיך געפסק'נט א גוט יאר, אדער חלילה פארקערט**'?

אנשטאט זיך פרייען און אננעמען בשמחה יעדע פרט פון די מצוות החודש, איז מען פארנומען מיט דאגות און עצבות. פאראן אזעלכע וואס ווערן געשטערט און קענען בלויז אנגיין מיט זייער לעבן מיט גרויס מיה און אנשטרענגונג, אבער אנדערע ווערן פארכאפט אין נעץ פון נערוועזיגקייט, אז דאס שטערט זייער טאג טעגליכן לעבן און סדר החיים.

וואס איז רצון ה'?

איבריג צו זאגן אז דאס איז נישט רצון ה', נישט דאס וויל השי"ת פון זיינע ליבע קינדער, נישט פאר דעם האט ער אונז געגעבן תורה ומצוות, חז"ל זאגן (מכות כג:) 'רצה הקב"ה **לזכות** את ישראל', השי"ת האט געוואלט מזכה זיין די אידן, '**לפיכך** הרבה להם תורה ומצוות', **דערפאר** האט ער זיי פארמערט תורה ומצות, **דערפאר**, און **נישט** פאר עפעס אנדערש.

אויך אין די טעג פון ימים נוראים, די ימי דין, דארף א איד זיין פיל מיט שמחה און בטחון, פיל מיט געפילן פון לויב אין דאנק צו השי"ת, אז ער האט אונז געגעבן די מעגליכקייט צו פארעכטן די שלעכטע מעשים און נאנט צו ווערן צו אים - און נישט חלילה אז ס'זאל אים ברענגען דאס פארקערטע.

דאס איז נאר א ביישפיל וואו די נערוועזיגקייט שלאגט זיך אויס. דאס איז אבער שייך ביי יעדן הינזיכט אין לעבן.

לייד איך אויף "אוי.סי.די."?!

ווען מ'ווערט פארכאפט אין דעם נעץ פון איבריגע נערוועזיגקייט, קען דאס צומאל רואינירן דאס גאנצע לעבן, די קייט פון דאגות און מחשבות איז א שטענדיגע, די מחשבות חזר'ן זיך איבער און איבער, ווי א כישוף ראד.

כשר לפסח"

יצחק שלמה הכהן דרעזנער / ניסן תשע"ב

"דער רבי האָט מיך אַליין צוגעדעקט מיט די קאָלדרע"

הרה"ח ר' יוסף מילגראם הי"ו פון אנטווערפן טיילט מיט זעלטענע זכרונות וואס ער האט בייגעוואוינט ביי רבינו הק' בעל דברי יואל זי"ע אין די שטורמישע תקופה נאך די קריג

הרב יעקב שרייבער / אב תשע"א

איך האב געזען דעם מונקאטשער רב בחייו, און לאחר מותו

פערזענליכע זכרונות פון הרה"ח ר' דוד ליפשיץ שליט"א פון לאנדאן יע"א - לרגל די הילולא קדישא ב' סיון

הרב יעקב שרייבער / סיון תשע"ג

סודות פון "סאטמאר אמאל"

סאטמארער ראש הקהל הרה"ח ר' בערל פרידמאן שליט"א עפנט קוואל פון פערזענליכע שמועסן בהנהגת הכלל בקודש פנימה ביי רבינו הק' זי"ע

אויפדעקונג: ווער זענען די אמאליגע שרייבער אין "דער איד": חיים בערמאן, יחיאל מיכלזאהן, אבא שאול, א. גיטלמאן, בערל פרייליך, און א. באסיק?

הרב יצחק מיטעללמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / סיון תשע"ג

געשווערצט דעם יוגאסלאווישן/רוסישן גרעניץ אויפן באפעל פון רבי'ן זי"ע

החסיד רבי אברהם הערשקאוויטש שליט"א מפארי עדת קהלתינו הק' אין אנטווערפען, דערציילט זיינע איבערלעבענישן און ניסי הצלה צו וועלכן ער האט זוכה געווען אין זכות פון וויילן ראש השנה ביים רבי'ן ז"ל מיט זיבעציג יאר צוריק ביים אויסברוך פון די צווייטע וועלט קריג

הרב יעקב שרייבער / תשרי תשע"ג

עצי התמרים

דבר ה' אל יואל: דער סאטמארער ספרים שאפע

פ. הירשמאן / אב תשע"ג

משה יודא יואל ווייס

וואלטן זיי געהאט
די אטאם באמבע...

ווי אנדערש וואלט היסטאריע אויסגעקוקט אויב די נאצים ימ"ש באוויזן אויפצובויען די ערשטע אטאם באמבע?! – טראץ וואס די דייטשן זענען געווען היפש פאראויס אינעם אלוועלטליכן געיעג צו 'די' באמבע, האט די פארהוילענע האנט פון די השגחה עליונה זיי פארמיטן פון קענען דערגרייכן דעם קריטישן שריט

סעפטעמבער 15, 941'.

דער געוויש פון די טרוקענע ברוין-געלע בלעטער וועלכע האבן געקנאקט ביים אריינגאנג, האבן געמאכט אונטערשפרינגען די הערצער פון די וועלכע האבן זיך געפינען אינעווייניג אין די נידריגע האלצערנע ברוינע הייזקעלע.

עס איז בלויז פארשטענדליך. אין אזעלכע היציגע מלחמה צייטן ווייסט מען קיינמאל נישט וואס די אנדערע מינוט קען ברענגען, און יעדער קלאפ אין טיר האט געקענט באדייטן די אנהויב פון די ענדע. און אויב איז דאס ריכטיג אלעמאל אין מלחמה צייטן, איז דאס געווען א זיכערע זאך אין די נאצי-אקופירטע קאפענהאגען, דענמארק'ס הויפטשטאט, וואו די ווילדע עס-עס סאלדאטן האבן יעדע מינוט געקענט אריינקלאפן אין די טיר, און ענדערן די היסטאריע פון די אנוועזנדע פאמיליע אויף אייביג.

דאסמאל איז עס אבער געווען עטוואס אנדערש. די אנוועזנדע אין די באשיידענע הייזקעלע האבן גוט געוואוסט איבער דעם באזוך וואס ערווארט זיי, אבער דוקא דאס האט זיי געמאכט אזוי דערשראקן. די גאנצע איבריגע וועלט האט זיכער נישט געהאט קיין אנונג איבער דעם באזוך אדער די באדייט דערפון, בלויז געציילטע מענטשן אין די גאנצע וועלט האבן געוואוסט דערוועגן.

ווען די רויטע טיר האט זיך געעפנט איז געשטאנען דארט, מיט זיין פולער נאצישער שטאלץ און האלטונג, ווערנער הייזנבערג, פון די פירנדע וויסנשאפטלער אין נאצי דייטשלאנד. ער איז געשטאנען דארט אנגעטון מיט זיינע פולע מיליטערישע נאצי מונדירן. ביי זיין רעכטע און לינקע זייט זענען געשטאנען צוויי סאלדאטן מיט שטרענגע געזיכטער.

אינעווייניג אינעם הויז האט זיך געפינען א גאנצע פאמיליע, אבער זיי האבן גאנץ קנאפ אינטערעסירט פאר די דריי נאציס. בלויז איין אנוועזנדער פערזאן האט געברענגט די גאנצע איבערקערעניש.

יענער איז נישט געווען אבי ווער. פראפעסאר ניעלס בּאָהר איז געווען פון די 'טאטעס' פון מאדערנע פיזישע שטודיעס. בּאָהר, אינאיינעם מיט אלבערט איינשטיין און אנדערע, זענען געווען צווישן די פיזיקער וועלכע האבן אנטוויקלט די טעאריעס פון פיזיקס אויף וואס אלע שטודיעס אין דעם פעלד ביז'ן היינטיגן טאג זענען באזירט.

ניעלס הענריק דעיוויד בּאָהר איז געבוירן אין אקטאבער 885' צום בארימטן דענישן פיזעאָלאָג קריסטאפער בּאָהר, אבער זיין מוטער, העלען אַדלער, איז געווען די טאכטער פון א גרויסן אידישן באנקיר און פאליטישאן אין דענמארק. טראץ וואס לויט די אידישע הלכה איז בּאָהר דעריבער געווען א איד, איז ער אויפגעצויגן געווארן אלס לוטעראנער קריסט. אין זיינע אויגן האט ער זיך באטראכט אלס

קעגנזייטיגע הערצה צווישן מארי דארעא קדישא זצ"ל מיט מרן רבינו הגה"ק בעל ברך משה זי"ע

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / ניסן תשע"ב

דער לעכטיגער געשטאלט אין געדעכטעניש פון צרות

דער אור בהיר פון רבינו הגה"ק בעל ברך משה זי"ע אין די געדעכטע פינסטערניש פון צרות און מכאובים דורכאויס זיין נייציג יעריגן לעבן

הרב יצחק מיטעלמאן - הרב שמואל שלמה טעללער / ניסן תשע"ג

וואונדערליכע עפיזאדן בעניני רפואה

וויאזוי אידן זענען געהאלפן געווארן ביי מרן רבינו הגה"ק בעל ברך משה זי"ע - כאשר ירים מש"ה ידו

ש. יאקאב - וו.ב. שרייבער / ניסן תשע"ג

כפות תמר, לצדיק כתמר: ירח האיתנים ביים רבי'ן

תש"ג, סאטמאר, רומעניע - הרה"ח רבי אברהם הערשקאוויטש הי"ו, אנטווערפען: "די ניסי הצלה אין זכות פון וויילן ר"ה ביים רבי'ן, און ווי איך האב געשווערצט דעם יוגאסלאווישן/רוסישן גרעניץ אויף זיין הייליגן באפעל".

תש"י, ניו יארק - הרה"ח ר' שמואל אבערלאנדער הי"ו וויצע פרעזידענט דקהלתינו הק' ברוקלין: "חג הסוכות אין די בראשית יארן".

הרב יעקב שרייבער / תשרי תשע"ג

ר' מאָניס ערשטווינט פון רבי'נס זאָרג פאַר פרעמדע מוסדות

וויאזוי א פוילישער חסיד איז איבערגעציי‌גט געווארן פון רבי'נס כח הצדקה אוועקצושטעלן 'פרעמדע' מוסדות בארצינו הק'

מרדכי דוד עסטרייכער / אב תשע"א

שנו מדותי: מדותיו התרומיות פון רבינו הק' זי"ע

הג"ר יוסף חיים גרינוואלד שליט"א / אב תשע"א

קריסט.

פאר היטלער וואלט דאס קיין סאך נישט אויסגעמאכט, און וויבאלד זיין מוטער איז געווען א איד איז בּאָהר'ס גורל געווען פארזיגלט צו דאס זעלבע ווי אלע אידן אונטער דעם גרויליגן נאצישן רעזשים. דאס איז אבער נישט געווען די סיבה פאר'ן באזוך.

ווערנער קארל הייזנבערג איז געווען היפש יונגער פון ניעלס בּאָהר, און טראָץ וואס ער איז געבוירן אין דייטשלאנד איז ער עווענטועל אנגעקומען קיין קאפענהאגען וואו ער האט שטודירט אונטער בּאָהר, און צוזאמען האבן זיי באוויזן א רייע היסטארישע אנטדעקונגען אינעם פעלד פון "קוואנטאם מעכאניקס".ביידע זענען געווארן וועלט בארימטע וויסנשאפטלער, און זענען אריין אין היסטאריע אלס טייל פון די וויסנשאפטלער וועלכע האבן געענדערט דעם גאנג פון היסטאריע מיט אויסטערליש-ווייטגרייכנדע קאנסעקווענצן.

אין ענדע סעפטעמבער '941 האט זיך אפגעשפילט די העכסט מערקווירדיגע סצענע. הייזנבערג, אנגעטון אינעם גאנצן נאצישן טראכט, איז געקומען באזוכן זיין געוועזענעם לערער בּאָהר אין זיין פארשטופטע הייזקעלע אין די סובארבס פון קאפענהאגען. בּאָהר איז יענע צייט געווען אויפגעזאגט פון אמט, אין די נאציש-אקופירטע דענמארק איז נישט געווען קיין פלאץ פאר קיין 'אידישן' פראפעסאר, דאגעגן הייזנבערג איז געשטאנען ביים קלימאקס פון זיין קאריערע. ער איז געווען פון די וויכטיגסטע וויסנשאפטלער אין נאצי דייטשלאנד.

וואס האט באדייט דער באזוך? וואס האבן די צוויי דארט גערעדט? וואס איז דערפון ארויסגעקומען פאר די וועלט?

דער "אוראן-פאראיין"

ווי מיר האבן געשילדערט אין פריערדיגן ארטיקל, האט זיך די וועלט אויפגעוועקט אין אנהויב '939 צו די דראמאטישע נייעס אז עטליכע דייטשע וויסנשאפטלער האבן אין דעצעמבער '938 דורכגעפירט די ערשטע וויסנשאפטליכע פראבע וואס האט געפירט צו אן אטאמישע קייט-רעאקציע. אין אנדערע ווערטער, זיי האבן באוויזן דעם ערשטן דורכברוך צו אטאמישע ענערגיע, וואס קען גענוצט ווערן סיי פאר נוקלעארע רעאקטארס צו פראדוצירן עלעקטריציטעט, אבער אויך פאר א נוקלעארע באמבע, אין פאל די אטאמישע קייט-רעאקציע ווערט נישט געהעריג קאנטראלירט.

זיי, די דייטשע וויסנשאפטלער אטא האהן און פריטץ שטראסמאן, האבן אפילו נישט געוואוסט וואספארא ווערדפולע אנטדעקונג זיי האבן דורכגעפירט. ערשט ווען זיי האבן געשיקט די רעזולטאטן פון זייער עקספערימענט צו זייער קאלעגע פראפעסאר ליזא מייטנער, א אידישע ווינסשאפטלער וועלכע איז אנטלאפן קיין שוועדן פון נאצי דייטשלאנד, האט זי פעסטגעשטעלט אז דאס איז געווען די ערשטע סוקסעספולע אטאם פראבע.

די נייעס האט זיך בליץ שנעל פארשפרייט ביי די וויסנשאפטליכע געמיינדע. רוב וועלט האט נישט אנגעהויבן צו פארשטיין די מאדנע טערמינען פון "קוואנטאם מעכאניקס", "אוראניום 235", "קייט רעאקציע", א.א.וו. און דער גרעסטער טייל פון די וועלט פארשטייט נאך היינט נישט פונקטליך וואס דאס באדייט. אבער אינערהאלב די וויסנשאפטליכע געמיינדע איז דער געפינס געווען אן אומשאצבארער אוצר. דער ערשטער באווייז אז אלעס וואס איז ביז דאן געווען נישט מער ווי טעאריע הייבט זיך אן ארויסצושטעלן אלס ריכטיג.

פון יענע מינוט אן האט זיך אנגעהויבן דער אלוועלטליכער געיעג ווער עס גייט באווייזן צו פראדוצירן די ערשטע אטאם באמבע, וואס אונטער'ן אנבליק פון די צווייטע וועלט מלחמה וועלכע איז דאן אריין אין קראפט, האט עס באדייט אז די זייט וועלכע באקומט אריין אין אירע הענט די ערשטע אטאם באמבע, וועט ווארשיינליך אויך זיין די זייט וואס וועט זיגן אין די היציגע וועלט קריג (כאטש וואס דאן זענען 'אפיציעל' רוב לענדער נאכנישט געווען אריינגעמישט אין די קריג, האט יעדער געוואוסט צו שאצן בערך וואס עס קומט).

אין אמעריקע האט זיך דאן אנגעהויבן דער ראד פון וואס איז שפעטער געווארן אלס "דער מאנהעטן פראיעקט" – א מאסיווע אונטערנעמונג אויפצובויען די ערשטע אטאם באמבע, וואס האט אריינגענומען צענדליגער פון די וועלט'ס גרעסטע וויסנשאפטלער פון אלע עקן וועלט: אונגארן, עסטרייך, איטאליע, קאנאדא, ענגלאנד, פראנקרייך, און פארשטייט זיך די פאראייניגטע שטאטן פון אמעריקע. אויך האט עס פארלאנגט צענדליגער טויזנטער ארבעטער אין לאבראטאריעס און ענליכע פאבריקן (וואס רוב פון זיי האבן נישט אנגעהויבן צו וויסן אויף וואס זיי ארבעטן דא), און דאס אלעס איז גוט אונטערגעשמירט געווארן דורך שווערע מיליאנען דאלארן פון די אמעריקאנער רעגירונג.

אבער אין די זעלבע צייט וואס פרעזידענט רוזוועלט האט געגעבן זיין באשטעטיגונג פאר'ן "מאנהעטן פראיעקט", זענען די דייטשע פירער אויך נישט געזעצן מיט קיין פארלייגטע הענט. אין נאצי דייטשלאנד איז אויפגעשטעלט געווארן דער "אוראן פאראיין", מיט'ן איינציגן ציל צו קענען אויספירן דעם לאנג-געגארטן חלום צו פארוואנדלען אוראניום אין ענערגיע.

היסטאריע

דער רבני'שער קארעספאדענט

פון די ערליכע רבנים אין די אמאליגע ניו יארק האט זיך געציילט רבי נפתלי רייטער ז"ל וועלכער איז געווען דער שליח אין פארשידענע רבנ'ישע אנגעלעגנהייטן צו גדולי ישראל אין אייראפא

הרב יואל הירש / אב תשע"ג

"חליצה בשליח" אין ניו יארק בעפאר די קריג

א פוסק מובהק ומחבר ספרים חשובים אין ניו יארק - פון די שטארקע לוחמים קעגן די מפירי ברית קעגן "מציצה בפה" - ווערט ארויסגעריסן פון די היסטאריע פון כלל ישראל'ס גדולי הדורות צוליב א שטורמישע מערכה איבער "חליצה בשליח"

יואל הירש / אדר תשע"ג

ערשטער שוידערליכער פאגראם אין לאנגער גלות געשיכטע

וואס האט אומגעברענגט העכער א מיליאן אידן רח"ל אין לויף פון א יאר צייט

משה יודא יואל ווייס / אלול תשע"ג

דער אומגלויבליכער בונד וואס האט גראטעוועט תורה שבעל פה

משה יודא יואל ווייס / חשון תשע"ד

באמבעס בעפאר בחירות

ווען די רעגירנדע פארטיי אין מדינת ישראל איז אויף צרות, נעמט מען ארויס די באמבעס און מ'הייבט אן שיסן. בן גוריון'ס 'קאם-בעק' - תשט"ו; די "לאוואן אפערע" - תשכ"א; סאדאם'ס אטאמישער רעאקטאר - תשמ"א; פערעס פרובירט זיין [שלי]מזל - תשנ"ו; היסטאריע שפילט זיך איבער תשע"ג

משה יודא יואל ווייס / טבת תשע"ג

דער סיגוט'ער היסטאריקער וואס האט אויפגעדעקט דעם בלאף פונעם "ירושלמי המזוייף", און "קבורת חמור" פון משיח שקר שבתי צבי ימ"ש

גרויסער היסטאריקער און מחבר ספרים,

הרב זאב אהרן טעללער

א שטורעם אין א גלעזל טרויבן:

פון וואו זענען יעצט געבוירן ווערים אין די טרויבן?

לאנגע היסטאריע פון ווערים אין טרויבן ־ ויכוח צווישן גדולי ישראל איבער ווערים אין "אפראק בלעטער" (טרויבן בלעטער) פירט צו "חרם" אין סוריא, קנאפע 300 יאר צוריק

פרישע שערוריא איבער "ווערים אין טרויבן - תשע"ב" ־ וואס האט יעצט פאסירט?

"פארוואס האבן אונזערע עלטערן נישט געוואוסט פון אזויפיל ווערים? אין אלע דורות האט מען געגעסן טרויבן, און קיינער האט נישט געזען קיין ווערים, וואס איז לעצטענס געשען, אז אלעס האט ווערים?"...

דאס זענען פראגן וואס מ'הערט אסאך פון מענטשן. לעצטנס, און שטענדיג ווען די בעלי מכשירים זענען מעורר אויף א ביז-יעצטיגע נישט-באקאנטע פראבלעם אין עניני כשרות, הויבן זיך די אויגן ברעמען מיט די זעלבע פראגע: "וואס איז לעצטענס געשען אז גארנישט טאר מען נישט עסן? האט מען דען אין אלע דורות געגעסן ווערים ר"ל?"

כאטש צום נקודת האמת פונעם געשאפענעם פראבלעם איז בכלל נישט קיין נפקא מינה אויב מ'האט אמאל יא אדער נישט געזען ווערים ־ ווייל אויב איז באמת דא א חשש אויף א מאכל, איז נישט קיין חילוק צי דאס איז א פרישע אדער גאר אן אלטע, אז מ'טאר נישט טאר מען נישט! ־ פונדעסטוועגן ערוועקט זיך דער נייגער צו וויסן וואס איז טאקע די סיבה, פארוואס מ'הערט היינט אזויפיל נייע שאלות און חששות וואס אונזערע עלטערן האבן נישט געוואוסט? מ'פלעגט דאך אין אלע דורות עסן טרויבן אן קיין פקפוק, און מ'האט קיינמאל נישט געוואוסט פון קיין ווערים צו זאגן?

פון די פשוטע ענטפערס אויף אט די פראגע, איז "עס איז יא געווען"! מ'האט אין אסאך דורות נישט געגעסן קיין טרויבן צוליב א חשש פון ווערים וואס מ'האט געפינען אויף טרויבן. אין פארשידענע תקופות האבן שוין גדולי ישראל באהאנדעלט דעם פראבלעם פון ווערים אין די טרויבן, און געווארנט אז מ'זאל דאס נישט עסן, ווייל מ'קען נכשל ווערן אין דעם הארבן איסור פון תולעים ר"ל.

מיוצאי עיר סיגוט, רומעניא, וואנדערט ארויס קיין קאלאמבוס, אהייאו אין אמעריקא

יואל הירש / טבת תשע"ג

די 'קפריסין הינער' שפאצירן אין צאנז

הרב יואל דאסקאל / תשרי תשע"ד

שליח פון חזון איש גנב'עט פארשוועכטע ספר תורה!

יריעות פון א ספר תורה ווערן פארשוועכט אין א ציוני'סטישן קיבוץ און די געוואגטע שריט צו ראטעווען די איבריגע טיילן פונעם ספר תורה

ה. גליקמאן / טבת תשע"ג

ניו יארק קאכט און זידט איבער עירוב אין איסט סייד

פייערדיגע מחלוקת מיט הונדערט יאר צוריק צווישן גדולי תורה פון אמעריקא און אייראפא איבער דעם עירוב וואס איז געווען געצילט צו פארלייכטערן דעם נסיון פון שמירת שבת. - האט דער מהרש"ם מברעזאן ז"ל חוזר געווען זיין היתר?

יואל הירש / כסלו תשע"ג

"שאהנפעלד סקווער" אין לאנדאן

די ענדע פון א טראגישן קאפיטל אין די לעגענדארע מלחמה-רעטונג היסטאריע פון הרב שלמה שאהנפעלד ז"ל וועלכער האט באקומען זיין פיוס אין א נייעם געגנט אין די אידישע לאנדאן

אלחנן זאב יוסף פריעדמאן / כסלו תשע"ג

געפראוועט זמן חירותינו אונטערן אייזערנעם פארהאנג

זכרונות פון פסח תש"ב אין סאַמאַרקאַנד, אוזבאַקיסטאַן

הרב נתן ברכהן ע"ה / ניסן תשע"ג

דורכגעפאלענע שתדלנות ביים צאר ניקאליי

וואס האט געפירט צום ארעסט פון הייליגן חידושי הרי"ם זי"ע אין ווארשא

הרב יוסף צבי בנעט / ניסן תשע"ג

ג"א ק"נ לפ"ג

אין די צייטן פון די גמרא

די גמרא אין ערבי פסחים (פסחים קט"ז:), זאגט אז די מרור דארף מען איינטינקען אין חרוסת, "כדי לבטל קפא שבמרור", דאס איז (לויט תוס' ור"ח שם) א געוויסע מין ווארים וואס איז דא אויף די מרור, עיי"ש. און תוס' איז מעתיק א תוספתא אין תרומות, קפא שבמרור ותולעת בעיקרי גפנים, דאס איז ווערים וואס איז דא אויף די טרויבןביימער. [עס ווערט אויך דערמאנט אין די גמרא אין מס' חולין (סז:)].

זעהט מען פון דעם, אז אין די צייטן פון די גמרא איז שוין געווען ווערים אויף די טרויבן.

ד"א תתק"נ לפ"ג

אין די צייטן פונעם רמב"ם ז"ל

אין תשובת הרמב"ם (שו"ת פאר הדור סי' קי"ד) פרעגט אן דער שואל איבער טרויבן וואס בשעת מ'לייגט עס אריין אינעם פרעסס, געפינט מען דערין ווערים, וואס מ'דארף טוהן, צי מ'מעג עס טרינקען אדער מ'דארף ארויסנעמען די גאנצע טרויבן און דאס אפוואשן און רייניגן פון ווערים? און וואס טוט זיך אויב א איד האט יא געטרינקען פון די וויין אן א בדיקה, האט ער עובר געווען אויף אן איסור?

ענטפערט דער הייליגער רמב"ם: "צריך להוציא ממנו התולעים מפני הספק, וכמה מבני עמינו מניחין הענבים במים כדי שיתפרדו התולעים", ע"כ. [מ'דארף ארויסנעמען די ווערים פון דארט צוליב א ספק איסור, און אסאך אידן פון אונזער פאלק פירן זיך אריינצולייגן די טרויבן אין וואסער כדי די ווערים זאלן אראפגיין פון די טרויבן].

ווייניג פרטים איז באקאנט פון יענע תקופה מיט בערך 950 יאר צוריק, אבער ס'איז גענוג צו זען אז שוין מיט אזא לאנגע צייט צוריק איז געווען א פאל פון ווערים אויף די טרויבן, און מ'האט שוין דעמאלט גענוצט די עצה פון ווייקן די טרויבן אין וואסער אז די ווערים זאלן אראפגיין. ואין כל חדש תחת השמש.

ה"א תצ"ה לפ"ק

דער שארפער ויכוח איבער "יאפראק בלעטער"

לאמיר אריבערגיין צו א שפעטערע תקופה, ווען ס'איז געווען גאר א שארפע מלחמה איבער ווערים אין די טרויבן - גראדע איז דער דיון נישט געווען אויף טרויבן אליין, נאר אויף די בלעטער פון די טרויבן וואס האט זיך גערופן "יאפראק" - וואס האט געברענגט א גרויסע מחלוקה ביי גדולי ישראל אין סוריא, אין ארם צובא, און פון דארט צו אסאך אנדערע קהלות בישראל.

אין א ווינטער'דיגן פרייטאג צונאכטס, דער עולם גרייט זיך צו זאגן ברכו און מקבל זיין דעם הייליגן שבת, אינעם גרויסן שול אין דעם שטעטל אחלב. ווען פלוצים גייט דער שמש ארויף אויפן ארון הקודש און מאכט א צייכן מיט האנט, א סימן אז ס'זאל זיין שטיל. דער עולם קוקט מיט נייגער, וואס וויל דער שמש יעצט אזוי וויכטיג, דוקא יעצט פאר מ'שטעלט זיך דאווענען מעריב פון שבת קודש. דער שמש לאזט נישט לאנג ווארטן און גייט צו צום ענין. מיט א קלארע שטימע רופט ער אויס "היות מ'איז געוואויר געווארן אז עס איז דא א חשש אויף די טרויבן בלעטער, די "יאפראק", מ'האט געפינען ווערים אין די טרויבן בלעטער, דעריבער בהוראות די רבני העיר טאר מען נישט עסן מער די טרויבן בלעטער, עס איז נישט פארהאן קיין שום היתר מתיר צו זיין די יאפראק. לחומר הדבר - לייגט צו דער שמש - האבן די רבנים ארויפגעלייגט א חרם אויף ווער עס וועט עסן פון די ווערים'דיגע טרויבן בלעטער".

וואס גייט פאר? ווער און וואו האט מען געפינען אט די ווערים וואס האט געברענגט צו אזא שארפן פסק דין? לאמיר צוריקגיין מיט עטליכע טעג, וויאזוי ס'האט זיך אנטוויקלט דער גאנצער עסק.

מ'זעט ווערים...

מעשה שהיה כך היה: איין טאג, אין די שטאט אחלב, א שטעטל אין ארם צובא, מזרח סוריא, איז ערשינען א טומל, עס איז צושפרייט געווארן א קלאנג אז מ'טרעפט ווערים, לעבעדיגע שרצים, אין די "יאפראק" טרויבן בלעטער. דער גאנצער ישוב האט געקאכט מיט די נייעס, ס'הייסט, דער אלטער באליבטער מאכל "יאפראק" זאל האבן א חשש איסור, מ'האט דאס נישט געקענט פארדייען.

צו פארשטיין וואס די נושא איז, וואס איז דאס די "יאפראק בלעטער", וואס האט געברענגט אזא שטורעם און אויפברויז ביי די סיריע'ישע אידן? לאמיר דערציילן במה דברים אמורים, פון וואס די רעדע איז.

די "יאפראק טרויבן בלעטער" איז געווען גאר א גוט גייענדער מאכל אין די אינדיאנע מזרח און ספרד'ישע לענדער. מ'פלעגט נעמען ברייטע בלעטער וואס וואקסן אויף די שטרענגלעך פון די טרויבן, מ'האט אנגעפילט א גאנצן טאפ דערפון, אזויפיל ווי טויזנט בלעטער האבן געקענט ווערן געקאכט אויף איינמאל. ווען ס'איז שוין געווען גענוג ווייך, האט מען דאס אנגעפילט מיט פלייש, רייז אדער אנדערע גרינצייג - א שטייגער ווי אונזערע געפילטע קרויט, אדער די ארץ ישראל'דיגע געפילטע קישקע - און דאס איז געווען עולה על שלחן מלכים, יעדן שבת, און ביי יעדע חשובע סעודה, פלעגט מען סערווירן דעם געפילטן "יאפראק".

כאטש די טרויבן וואקסן אין יענע מדינות נאר אין די זומער חדשים, פונדעסטוועגן צוליב דעם חשיבות פון דעם מאכל "יאפראק", פלעגן זיי איינזאלצן די בלעטער אין אסאך זאלץ, אזוי האט זיך עס געהאלטן אויפן גאנצן ווינטער. אזוי האט מען א גאנץ יאר געהאט צו עסן פון די געשמאקע "יאפראק בלעטער".

יעצט פארשטייען מיר דעם גרויסן אויפברויז ווען ס'איז צושפרייט געווארן די שמועה אז די "יאפראק בלעטער" האט א חשש איסור, און עס קען זיין אז מ'וועט זיך מוזן געזעגענען פון דעם אזוי-באליבטן מאכל.

"פולמוס החליצה" וואס האט אריינגענומען גדולי ישראל פון אמעריקא, אייראפא און ארץ ישראל

יואל הירש / אדר תשע"ג

כלל ישראל צוטיילט איבער קביעת המועדים

רב סעדי' גאון באקעמפפט טויש אין קביעת השנה וואס באדראעט צו ריקן דעם ערשטן טאג פסח פון דינסטאג צו זונטאג

משה יודא יואל ווייס / ניסן תשע"ג

אוריין תליתאי: די דריי גרויסע ישיבות

טאשנאד, סעקהעליד און גאלאנטא, וואס זייערע תלמידים האבן איבערגעפלאנצט ארגינעלע תורה-אידישקייט נאך די קריג

הרב יוסף צבי בנעט / סיון תשע"ג

הסר את העטרה: אפגעזאגט פון רבנות

אויספירליכע היסטאריע איבער א.ג. 'רב' ווען גדולי הדור דערווייטערן אלס "חוטא ומחטיא את הרבים" קעגן אינטערעסן פון די אונגארישע אינסטאנצן און ענדיגט אלס עלנדער מת מצוה

יואל הירש / סיון תשע"ג

שארית הפליטה ערהוילט זיך אין די "די. פי. לאגערן"

וויאזוי די שארית הפליטה שרידי חרב האבן זיך צוריק אויפגעבויעט אין די פליטים לאגערן נאך די ביטערע קריג, אונטערן אויפזוכט און הילף פון עטליכע רבנים און עסקנים וועלכע האבן זיי באזארגט מיט אלע באדערפענישן ווי אפירזוכען פארלוירענע פאמיליע מיטגלידער, תקנות עגונות, ספרי קודש, און אנדערע הילף

יואל הירש / שבט תשע"ג

מיליאנען שווארצע קנעכט באפרייט אין אמעריקא

הארט איידער דער דראמאטישער אטענטאט אויף פרעזידענט לינקאלן צוליב באפרייען די שווארצע קנעכט הילכט אפ איבער גאנץ אמעריקא די שטעלונג פון א ניו יארקער רב איבער 'דער ביבלישער בליק צו שקלאפערי'

יואל הירש / תמוז תשע"ג

שארפע מחלוקת

קעגן גאונ'ישן ספר פון חסיד'ישן רבי

הרב יואל דאסקאל

ווען די תורה וועלט האט געשטורעמט קעגן ספר 'סדרי טהרות' פון הגה"ק מראדזין זצללה"ה

פון די גרעסטע חסיד'ישע גאונים וואס די אידישע פוילן האט פארמאגט מיט בערך הונדערט און דרייסיג יאר צוריק, איז געווען דער גרויסער גאון וקדוש, הרה"ק רבי גרשון חנוך העניך ליינער זצ"ל דער ראדזינער רבי, וואס אין זיין קורצן לעבן האט ער אויפגעשטורעמט די תורה'דיגע וועלט מיט זיין גאונות, זיין טיפע חכמה און ידיעות הטבע והעולם, זיינע געוואלדיגע ספרים, און איבערהויפט מיט זיינע חידושים וואס האבן אויפגעריסן די וועלט, וואס דער שפיץ איז דער באקאנטער אויפטוה פון 'חידוש התכלת' וואס צוליב דעם ווערט ער באטיטול'ט אלס דער 'בעל התכלת', וואס האט אין זיין קורצע לעבן'ס תקופה פון בלויז פיר און פופציג יאר, אויפגעדונערט דעם עולם התורה, און געלאזט א השפעה אויף יארן שפעטער, נאך ביז היינט צו טאג.

אלע, סיי זיינע חסידים וידידים, און סיי זיינע שארפע מתנגדים, האבן מודה געווען כולם כאחד, אז עס האנדלט זיך פון א אויסטערלישן גאון וואס קיין שום ווינקל אין תורה בנגלה ובנסתר איז אים נישט פארהוילן. ווי אויך האבן אלע גדולי דורו אים דערמאנט מיט גרויס הערכה און כבוד התורה, און זענען ארויס פון די כלים פאר זיין דביקות בתורה און אהבת תורה. די מתנגדים אין די ליטא, אדער די חסיד'ישע מתנגדים האבן דאס שווער אראפגעשלינגען און געמוזט מודה זיין אז דער ראדזינער רבי איז א וועלט'ס גאון אויף א ריזיגן פארנעם, און א חכם ובקי בשבילי דרקיעא ובשבילי דנהרדעא, א געוואלדיגער בקי אין חכמת הרפואה, ווי עס ווערט נאך היינט געברענגט קאפיע'ס פון זיין כתב יד ווי ער האט פארגעשריבן רעצעפטן אויך מחלות רח"ל. עד כדי כך, אז די היסטאריקער וואס באשרייבן זיין שטורעמיש לעבנס געשיכטע, שרייבן אז אלע מתנגדים האבן מודה געווען מיט געקריצטע ציין אז ער איז א גאון עולם, און זיי פלעגן זאגן א ווערטל: 'הכל יודוך והכל ישבחוך', אבער - - - 'הכל יאמרו אין קדוש'...

דוקא מיט זיין געוואלדיגע גאונות און כח התורה מיט אזא שארפע דרייסקייט, האט דער ראדזינער אויפרודערט די וועלט מיט זיינע בליציגע רעיונות, און יעדע שטיק צייט איז ארויפגעקומען א נייע 'באמבע' וואס האט געטרייסעלט אלע גדולי ישראל, מדן ועד באר שבע.

אין אלע עקן וועלט זענען געזעצן גדולים און געשריבן הונדערטער און טויזנטער בלעטער פון תשובות איבער זיינע חידושים. מותיב ומפרק, אפפרעגן און פארענטפערן. און דער ראדזינער גאון מיט זיין שטארקן כח התורה האט געהאט גענוג קוראזש אפצוענטפערן און צעווארפן אלע בערג מיט הערות און טענות וואס מ'האט געשריבן קעגן אים; ער האט נישט געשפארט קיין שארפע לשונות בעל פה ובכתב! צו אפפרעגן און אוועקמאכן די מתנגדים אדער זאגאר רבנים וועלכער האבן זיך נישט צוגעשטעלט צו זיין זייט. און דאס אליין האט ווי פארשטענדליך אויסגעברייטערט די מחלוקות און חילוקי דעות אויך צווישן אנדערע חסיד'ישע הויפן מיט דער ראדזינער הויף, אבער דער ראדזינער האט זיך נישט דעשראקן אדער צוריקגעהאלטן פאר קיין שום זאך, נאר מיט מסירות נפש און עזות דקדושה מפרסם געווען זיין דעת תורה איבער יעדע נושא, מיטן גרעסטן זיכערקייט און שטארקייט.

טייערע און חשובע ליינער! גאר באקאנט איז די וועלט מערכה וואס האט זיך אפגעשפילט ווען דער ראדזינער האט אויפגעטראפן די 'תכלת', וואס איז אריינגעקריצט אין תולדות עם ישראל פאר איינס פון די שטערקסטע מערכות וואס איז פארגעקומען צווישן גדולי ישראל. אסאך מאמרים זענען שוין געשריבן געווארן אויף די פרשה, ווען מיר זיך באציען צו גאר אן אנדערע פרשה וואס האט פאסירט בימיו פונעם ראדזינער, וואס איז ווייניג דערמאנט אין די ספרי הזכרונות; א פרשה וואס האט אויפגערודערט די ראדזינער חסידים מיט אלע אנדערע, און ווי פארשטענדליך איז דאס געווען א גרויסע געלעגנהייט פאר אלע מתנגדים אויף ראדזין זיך מיטצוכאפן מיטן וואגן ההתנגדות קעגן דעם גרויסן גדול וקדוש.

נאר, בעפאר מיר פארשטייען דעם 'שפיץ' פון די מערכה, דארפן מיר אויפמישן אין קורצן דעם אפשטאם פון די ראדזינער הויף, וואס האט זיך אנגעהויבן ביים גרויסן צדיק וקדוש רבי מרדכי יוסף פון איזביצא זי"ע, פון די קאצקער לייבן און גרעסטע חסידים - וואס זיין יארצייט איז אויך אין דעם חודש (ז' טבת תרי"ד) - און דורך דעם וועט מען פארשטיין פארוואס ראדזין האט פארמאגט אזויפיל מתנגדים אין פולין וואס האבן באלאנגט צו אנדערע חסיד'ישע הויפן.

די הייליגע קברים אונטער די באן שינעס

מקום מנוחת קדשו פון מרן החתם סופר זי"ע ווערט אפגעראטעוועט פון די סלאוואקישע רעגירונג פלענער בשנת תש"ד ווען זיי האבן אויפגעשטעלט א גרויסן שאסיי און שפעטער אויך באן שינעס אויפן אלטן בית החיים אין פרעשבורג, ביז די גאנצע מערה ווערט איבערגעבויעט און איינגעריכטעט צו איר היינטיגן סטאנדארט

יואל הירש / תשרי תשע"ג

פינף אתרוגים אין גאנצן אונגארן

סוכות שנת תש"ד האבן טויזנטער אידן געבענטשט אויף די זעלבע ד' מינים, אין סאטמאר (מקום כהונתו פון רבינו הק' זי"ע), ראצפערט (ביי הרה"ק מהרש"א זצ"ל הי"ד), פעסט (ביי הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל), דעעש (ביי הגה"ק רבי יעקב אלימלך פאנעט הי"ד בעל זכרון יעקב), און גרויסווארדיין (כ"ק אדמו"ר בעל אמרי חיים מוויזניץ זצ"ל), וואו רבותינו הק' בעל דברי יואל ובעל ברך משה זי"ע האבן געפראוועט דעם גאנצן יו"ט סוכות

הרב יוסף צבי בנעט / תשרי תשע"ג

דער שיפל וואָס האָט געראַטעוועט אַמעריקע'ס אידנטום

משה יודא יואל ווייס / אב תשע"א

די פארשאלטענע "ראַטן-ליניע"

דער וואטיקאן אין רוים, אינאיינעם מיט די אמעריקאנער סי-איי-עי און ברישישע עם-איי-5, האבן געהאלפן צענדליגער טויזנטער נאציס צו אנטלויפן פון יוסטיץ, דורך זיי ארויסשמוגלען קיין דרום אמעריקע

משה יודא יואל ווייס / תשרי תשע"ג

ערשטער אמעריקאנער רב רעזיגנירט

שטורמישע תקופה ווען ערשטער רב אין אמעריקא מיט סמיכה פון גדולי הרבנים רעזיגנירט פון רבנות ווען זיין קהלה אנטזאגט אויסצופאלגן זיין תקנה קעגן מחללי שבתות

יואל הירש / כסלו תשע"ד

העסליכער בלבול: פון ניקוראַגוואַ ביז ניו יארק

א קאנפליקט פון קנאפע 30 יאר איבער בויען דעם מעכטיגן "פאנאמע קאנאל", פארוואנדלט ניו יארק'ס סיטי מעיאר אין א נאצי סימפאטיקער!

משה יודא יואל ווייס / כסלו תשע"ד

ערשטע פון צוויי ארטיקלען:

הישיבה

טאשנאד - סעקלהיד - גאלאנטא

פון די פילצאליגע ישיבות אין אונגארן וואס זענען ליידער אויסגעריסן געווארן ביי די ביטערע יארן פון די צווייטע וועלט קריג, האבן ארויסגעשיינט דריי בארימטע ישיבות וואס אירע תלמידים האבן איבערגעפלאנצט ארגינעלע תורה-אידישקייט איבער די וועלט

הרב יוסף צבי בנעט

אין לויף פון די גלות-דורות האט די תורה הקדושה זיך געהאלטן נאר אדאנק די מסורה פון רבי'ס מיט זייערע תלמידים, וואס מ'האט מקבל געווען אין די 'ישיבות' וואו מען האט געלערנט תורה. דער השתלשלות פון "ישיבות" גייט שוין אן זינט די ישיבה פון שם ועבר, וואו אונזער זיידע יעקב אבינו איז געווען א תלמיד. און זינט דעמאלט, במשך אלע גליות און וואנדערונגען זענען מיטגעקומען די 'ישיבות' און בתי מדרשים וואו מ'האט זיך פארזאמעלט צו לערנען די הייליגע תורה.

ווען מיר שטייען אצינד אין חודש סיון ווען כלל האט מקבל געווען די הייליגע תורה אויפן בארג סיני, איז פאסיג צו כאפן א בליק איבער די ישיבות אין אונגארן, וואו אונזערע זיידעס זכרונם לברכה און יבלחט"א די זקני ישישים החיים אתנו לאוישט"א האבן קונה געווען תורה ויראת שמים, און מיט דעם כח עליון וואס זיי האבן זיך איינגעזאפט אין זייערע יונגע יארן, האבן זיי מצליח געווען דורכצוגיין די פיינפולע יארן פון הסתרת פנים, און צוריק אופבויען אידישקייט אויף די נייע פלעצער וואו די השגחה עליונה האט צוגעפירט אז אידן זאלן אנגעקומען נאך די קריג, און מיט זייערע פעסטע יסודות האבן זיי גענומען א טייל אין דעם בליה און וואוקס וואס מיר זעהן היינט, בסייעתא דשמיא.

'חודש סיון' טראגט נאך א טיפע באדייט פאר יוצאי אונגארן. אין דעם חודש איז ליידער געווארן 'אפגעווישט' רוב מנין ורוב בנין פון יהדות אונגארן הי"ד, די עלטערן און געשוויסטער פון אונזערע זיידעס און באבעס וועלכע זענען אומגעקומען על קידוש השם דורך די חיילות רצח פונעם צר הצורר, איז דעריבער פאסיג מעלה צו זיין דער זכר פון די ישיבות הקדושות, פון וועלכן די קדושים מושלכים באש זענען געווען די אריות שבחבורה און תלמידים מובחרים.

ישיבות אין אונגארן

אין די לעצטע הונדערט און פופציג יאר בעפאר די קריג איז "אונגארן" געווען דער סימבאל פון ערליכע אידישקייט. אונטער די השפעה פונעם רבן של ישראל מרן החתם סופר זי"ע און זיינע גרויסע תלמידים, האט אידישקייט געבליהט און זיך צושפרייט איבער די לענג און די ברייט פון אונגארן, וואס נעמט אריין גרויסע חלקים פון טראנסילוואניע, קארפאטען רוס, און מארמאראש. צום גרויסן טייל האט זיך אידישקייט געהאלטן דורך דעם בארימטן 'טיילונג' וואס די תלמידי החת"ס האבן אווקגעשטעלט אלס חומה בצורה לשעתם ולדורות.

ס'איז אונטערעסאנט צו באמערקן, איבער שני נביאים המתנבאים בסגנון אחד, צוויי גדולי ישראל,ביידע פון גאר אנדערע אפשטם ווי פונעם אונגארישן חדר, דער בארימטער גאון רבי חיים עוזר גראדזינסקי זצ"ל דער הויפט רב פון ווילנא אין ליטא בעפאר די קריג, בעל שו"ת אחיעזר, וואס ער שרייבט אין א בריוו קיין ירושלים ביי די דארטיגע מערכה איבער דאס רבנות, און דאס זעלבע דער בארימטער גאון און תופס ישיבה רבי מאיר שפירא זצ"ל אב"ד לובלין וראש ישיבת חכמי לובלין, אין א מאמר וואס ער האט מפרסם געווען בשעתו אוטערן קעפל "פון פרעשבורג קיין פראג", וואס ביידע ברענגען ארויס די שטארקע הצלחה אין אידישקייט פונעם אונגארישן אידענטום, וואס איז געקומען דורך דעם "טיילונג" וואס גדולי ישראל האבן אוועקגעשטעלט בשעתו.

ווי א קרוין אין יעדע קהילה איבער אונגארן, איז געווען די 'ישיבה', וואס יעדער גרעסער ישוב האט פאמאגט מיט שטאלץ. דער רב פון די קהילה איז אויך געווען דער תופס ישיבה וועלכער האט מרביץ תורה געווען פאר תלמידים, און מיט אט די נקודה האבן די קהילות אין אונגארן נישט געהאט קיין גלייכן אין אנדערע אידישע פלעצער. די ישיבות זענען געווארן אויסגעהאלטן געווארן דורך די קהילה, וועלכע האבן אויף זיך גענומען די הוצאות פון 'מטה, כסא, שולחן, ומנורה' פאר די בני הישיבה, און אזוי איז פארמערט געווארן תורה צווישן אידן און אויפגעשטעלט הונדערטער און טויזנטער ערליכע בני תורה ויראי ה', און שפעטער ערליכע בעלי בתים וועלכע האבן באזעצט דאס לאנד און ארום.

20 יאר פון די קראונהייטס ראיאטן

מאנטאג, ט' אלול תשנ"א האט א אומשולדיגער חב"ד'סקער חסיד אומווילנדיג אראפגעקלאפט צום טויט א שווארצער יוגנטליכער. דער אינצידענט האט אויפגעפלאקערט א פאגראם וואס האט געקאסט דאס לעבן פון הב' יענקל ראזענבלום הי"ד און פילע אנדערע שאדענס, ביז די פאליציי האט זיך געכאפט צו מאכן ארדענונג. האט מען געלערנט די לעקציע?

משה יודא יואל ווייס / אב תשע"א

דער שניי וואס האט גערעטעוועט די חשמונאים

די היסטאריע ארום נס חנוכה און וויאזוי דער לעצטער צוויגל פון די חשמונאים, שמעון בן מתתיהו, ווערט גערעטעוועט פון די יוונים דורך איין זעלטן-גרויסער שניי

משה יודא יואל ווייס / כסלו תשע"ג

וועלטליך

אדאלף היטלער ימ"ש כמעט געווינען די קריג

משה יודא יואל ווייס / אייר תשע"ג

'לאנד רעכטן' פון די היינטיגע מדינת ישראל

א אביעקטיווער בליק ארום די היסטאריע פון ארץ ישראל פון ברית בין הבתרים ביז היינט

משה יודא יואל ווייס / אייר תשע"ג

דייטשער-אליאירטער געיעג צו ערצייגן דעם ערשטן אטאם באמבע

רייע ווייסנשאפטליכע קריג מיטלען מיט וועלכן נאצי דייטשלאנד איז געווען פאראויס און כמעט איינגענומען די פרייע וועלט - וויאזוי אדאלף היטלער ימ"ש האט כמעט געווינען די קריג

משה יודא יואל ווייס / סיון תשע"ג

װאלטן זיי געהאט די אטאם באמבע...

ווי אנדערש וואלט היסטאריע אויסגעקוקט אויב די נאציס ימ"ש באוויזן אויפצובויען די ערשטע אטאם באמבע?!

משה יודא יואל ווייס / תמוז תשע"ג

דְּבַר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֶל יוֹאֵל

דער סאַטמאַרער ספרים שאַפע

שלום הירשמאן

בן שבעים לשיבה

ווינטער שנת תשי"ז, איז דער רבי אלט געווארן 70 יאר. (דער רבי איז געבוירן געווארן י"ח טבת תרמ"ז.) דער רבי איז פרייטאג פר' שמות, י"ח טבת, אנגעקומען צו בן שבעים לשיבה. וקוי ה' יחליפו כח, האט דער רבי אין די עלטערע יארן נאך מער מוסיף געווען אין זיין עבודת הק' מיט די פולסטע מאס ענערגיע, סיי אין זיין פערזענליכע הארעוואניע אין תורה ועבודה און אין זיין אומבאגרעניצטע חסד, און סיי אין זיין עבודת הכלל להרביץ תורה ויראה, ולהצלחת ישראל ברוחניות ובגשמיות.

וואָס ס'איז געווען א וואונדער, וואָס דער רבי האָט אין יענעם חודש טבת תשי"ז געליטן א מילדע הארץ אטאקע. דער רבי איז דאַן געווען פארוויקלט אין מערערע שווערע מערכות פאר כבוד שמים, נאכ'ן בלבול המוחות וואס איז געווארן אויף די וועלט ביי די סיני אקציע, ווען דער רבי האט געזאגט פייערדיגע תורה'ס אויפצוקלערן דעם דעת תורה און די יסודות האמונה, און אויך פון זיינע פילע עסקנות אקטיוויטעטן פאר די אידישע פליטים פון אונגארן און פאר די אידן פון מצרים וועלכע זענען יענעם ווינטער פארטריבן געווארן אדאנק די סיני אקציע. האָט דאָס אויסגעקלאַפּט אויף זיין הייליג הארץ, ווארשיינליך האבן אים די פילע צרות ישראל צוגערירט צום געזונט.

טראָץ די האַרץ אטאקע

ווען דער רבי האָט געליטן די הארץ אַטאַקע, איז די אפשאצונג פון רבינ'ס דאקטאר, דר. קיש, געווען אז די מילדע אטאקע איז א ווארענונג וואס ער האט גערופן א "רעד-לייט", אז דער רבי קען מער נישט אנגיין מיט זיין ווירטשאפט וואס ער האט אנגעפירט די 70 יאר, אז ער האט זיך נישט אריינגעלייגט אין בעט משבת לשבת, און די צוויי שעה וואס ער איז געשלאפן יעדן פארטאגס איז ער געשלאפן זיצענדיג אויפן בענקל.

דער דאקטאר האט גע'טענה'ט, אז וויבאלד די פיס ליגן נישט אין דער הויעך, שטערט דאס די בלוט צירקולאציע, און דאס האט פאראורזאכט די אטאקע, און אזוי ווי דער רבי ווערט יעצט 70 יאר, מוז ער כאטש די צוויי שעה וואָס ער שלאָפט, ליגן אין בעט. כדי די פיס זאלן ליגן איין דער הויעך.

אָבער ביים רבי'ן איז דאָס געווען אַ שווערע זאַך צו פועל'ן ער זאָל זיך אַריינלייגן אין בעט, דער צדיק אמת האט נישט קיין צייט פאר רוה. האט מען מיט'ן רבין געמאַכט אַ "געשעפט". אַזוי ווי דער רבי האט דעמאלט געפאדערט פון זיינע מקורבים אַז זיי זאלן נישט דערציילן פאר קיינעם וואס ס'האט אים פאסירט, וויבאלד ער האט נישט געוואלט מ'זאל אים קומען מבקר חולה זיין, האָט די רביצין ע"ה זיך אויסגענומען א תנאי, טאמער דער רבי וועט פאלגן דעם באפעל פון דאקטאר זיך צולייגן פארטאגס אין בעט, וועט מען נישט פאַרציילן אַז דער רבי האָט געהאַט אַ האַרץ אַטאַקע. דער דאקטאר האט אויך פארלאנגט אז דער רבי זאל אין די קומענדיגע שטיק צייט, זיך אראפלייגן יעדן טאג אויך אינמיטן טאג, אז די פיס זאלן זיין אין דער הויעך עטליכע וואכן, און דער רבי האט זיך דאס אונטערגענומען.

שמואל פ. שרייבער

אונטערן שאטן פון נאטור

שווייץ, אה שווייץ...

נאר זאגנדיג דעם נאמען פון דעם הערליכן לאנד, ווערט שוין רואיג און צופרידן אויפן הארצן. שווייץ, דער לאנד וואס איז באשאנקען מיט אירע הויכע בערג און הערליכע וואקאצע ערטער, איז דאך אן אבן שואבת וואו מען קומט אהין פון די גאנצע וועלט.

צווישן די שיינע פאנאראמא פון די באקאנטע אויגן-פארכאפנדע שווייצע בערג, שטארט זיך ארויס דער שטאט ציריך, נישט אזוי ווייט צוליב דעם וואס זי געפינט זיך צווישן די שווייצע וואקאציע ערטער, נאר צוליב די שיינע אידישע קהילה וואס געפינט זיך אויפן ארט, וואס איז א פראכט און שטאלץ פארן גאנצן ארום, און באלייכט שווייץ מיט איר תורה און חסידות.

שיין איז ציריך, ווי שיין א אידישע קהילה קען נאר זיין, און איר שיינקייט שפיגלט אפ דאס הערליכע פאנאראמע פון ארום, ווען עס ווערט מקיים דעם פסוק, ההרים והגבהות יפצחו לפניכם רנה, וכל עצי השדה ימחאו כף.

דארט, אונטערן שאטן פון נאטור, צווישן די בערג פון שווייץ, געפינט זיך דער שטאט ציריך, מיט אירע אידישע איינוואוינער און בתי-מדרשים. דארט געפינען זיך היימישע אידן וועלכע פירן אן מיט זייער אידישקייט און ערליכקייט, אויף א רואיגן מייסטערהאפטיגן פארנעם, וואס נאר שווייץ קען בייוואוינען.

אונזער קאלום

שווייץ איז בלויז א דוגמא פון שטעט און שטעטלעך, וואס ווערט באשריבן אונטער דעם קאלום חודש'ליך, געבנדיג א גריס פון אחינו-בני-ישראל וואס וואוינען אין די מרחקים, ווי אזוי זיי פירן אפ זייער לעבנס-שטייגער און מיט וואס זייער לעבן איז אנדערש פון דאס וואס מיר זענען צוגעוואוינט אין די געדעכטע אידישע געגנטער פון ניו-יארק.

אונטער די ראמען פון דעם קאלום, ווערט יעדע חודש אויסגעשמועסט דאס לעבן און שאפן פון אן אנדערע אידישע קהילה ארום די וועלט, ווי אזוי עס פירט זיך די ארטיגע קהילה לעבן, די מוסדות-התורה און בכלל, די אייגנשאפטן פון יענע שטאט, דאס צוזאמענלעבן מיט די גוי'אישע שכנים, ימים טובים אין שטאט, שמחות צווישן היימישע אידן און נאך.

אין די פארגאנגענהייט האבן מיר באהאנדלט אזעלכע קהילות ווי: בראזיל, אויסטראליע, לאס-אנדזשעלעס, וויען, שווייץ און נאך.

יעדע שטאט האט זיך אירע אייגנשאפטן און פערזענליכע היסטאריע, מיט וואס זיי צייכענען זיך אויס פון אלע אנדערע אידישע ישובים. יעדע שטאט צייכנט זיך אויס מיט איר חידוש און מיט איר סדר החיים. אצינד האט איר די געלעגנהייט זיך צו באקענען מיט אייערע אידישע ברידער פון די ווייט, און מיטהאלטן ווי אזוי זיי לעבן אין יענע מקומות.

אנציקלופעדיע - ד

פראגעס און ענטפערס

אויך זאכן וואס איר ווילט וויסן

18 פון וואו נעמט זיך וואס די באבעס זאגען "נון נון נון, א איד טאר נישט קניען"?

ס'איז דא וואס ווילן זאגן אז דאס האט נישט קיין שום מקור, נאר די באבעס האבן נישט געוואלט אז די הויזן זאל זיך צורייסן און זיין פארנומען א גאנצע טאג מיט צונייען "פעטשעס" אויף די הויזן, האבן זיי באשלאסן אז מען טאר נישט קניען, און האבן פארפאסט א שיינעם ליד דערויף.

אבער באמת האט דאס יא א שטיקל מקור, לויט ווי עס ווערט געברענגט אין נ"ך (שופטים קאפיטל ז'), די באקאנטע עובדא אז אין די צייטן פון דער שופט גדעון האט ליידער כמעט גאנץ כלל ישראל געדינט עבודה זרה, און עס איז נאר געווען "שלש מאות איש אשר לא כרעו לבעל", דאס הייסט אז נאר 300 אידן פון גאנץ כלל ישראל האבן זיך נישט געבוקט צום עבודה זרה בעל.

דעמאלטס איז געווען א שעת מלחמה, און גדעון האט ארויסגענומען די אידישע קינדער צום פראנט, האט דער באשעפער געזאגט פאר גדעון אז ער זאל גיין אין מלחמה קעגן די גוים נאר מיט ערליכע אידן וואס דינען נישט קיין עבודה זרה. איווי אזוי וועט ער קענען וויסן ווער איז טאקע ערליך און פרום? האט דער באשעפער געהייסן פאר גדעון אז ער זאל אראפגיין צום טייך און הייסן יעדן איינעם טרינקען וואסער פונעם טייך, און ער זאל באטראכטן יעדן איינעם. די וועלכע וועלן לעקן די וואסער אזיווי א הינט לעקט וואסער [דאס הייסט אז זיי וועלן נעמען די וואסער אין די האנט און פון דארט לעקן מיט די צינג] זאל ער שטעלן באזונדער, און אויך די וועלכע וועלן קניען אויף זייערע קניען כדי צו טרינקען [דאס הייסט אז זיי וועלן טרינקען דירעקט מיט זייערע ליפן פון די וואסער] זאל ער שטעלן באזונדער. און די פסוק פארציילט אז די צאל פון די וועלכע האבן געלעקט די וואסער דורך די הענט צום מויל איז געווען בלויז 300, און די אלע איבריגע האבן געקניעט אויף זייערע קניען צו טרינקען וואסער. האט די באשעפער געזאגט צו גדעון, אז מיט די 300 וואס האבן געלעקט די וואסער, מיט זיי וועל איך דיר העלפן צו באזיגן מדין, און אלע אנדערע זאלן אהיימגיין.

איז רש"י מסביר דארט אויפן ארט, אז די אלע וואס האבן זיך געקניעט איז א סימן אז זיי זענען צוגעוואוינט זיך צו קניען פארן עבודה זרה, און דעריבער פון רגילות קניעט ער אלעמאל, אויך ווען ער וויל טרינקען וואסער. - קען זיין אז דעריבער איז איינגעפירט געווארן נישט צו קניען, כדי נישט אויסצוקוקן ווי די וואס פלעגן זיך בוקן צו עבודה זרה, נאר ענדערש ווי די שלש מאות איש אשר לא כרעו לבעל.

19 פון וואו שטאמט דער ענין אז מען טאר נישט עסן די עק פון א ברויט ווייל עס איז "קשה לשכחה"?

אין שו"ת מנחת יצחק (חלק ט' סוף סימן ח', אות ז') שרייבט די שואל: איך האב געהערט זאגן אז מען זאל נישט עסן די עק פון א ברויט, ווייל ס'איז קשה לשכחה, צי האט דאס א מקור אין ש"ס אדער אין אנדערע ספרים?

און די גאון בעל מנחת יצחק זצ"ל ענטפערט דערויף: איך ווייס נישט קיין מקור דערויף, אבער אויך איך פיר מיר אזוי פון אלעמאל, וויבאלד עס שטייט אין ירושלמי (תרומות פ"ח ה"ג) אז מען דארף חושש זיין צו וואס מענטשן זענען חושש, און די ספר חסידים (סי' רס"א) שרייבט אז יעדער זאך וואס מענטשן באטראכטן ווי סכנה, אפילו ס'איז נישט מסוכן קען עס שעדיגן, ווייל די שפראך פון מענטשען און זייער אויגן קען שעדיגן (=עין הרע?). אויך שטייט אין תשובת הרשב"א (סי' ט') אז יעדע זאך וואס איז א קבלה פון די זיידעס און באבעס, זאל מען נישט אפווארפן זייער קבלה, נאר טאמער ס'איז נישט מעגליך איינצוהאלטן. און דעריבער פירט אויס דער מנחת יצחק, קען מען זאגן די זעלבע זאך לגבי די חשש פון "קשה לשכחה", און ער פירט אויס "וצריך עיון עוד בכל זה".

מען זאגט אבער נאך בשם הגה"צ ר' יענקל'ע מפשעווארסק זי"ע, אז ער זאל האבן געזאגט אז עס שטאמט פון איינער א גרויסער בעל תאוה, וואס ער האט געוואלט אז קיינער זאל נישט עסן די עק פונעם ברויט - ווי ס'איז גוט אויסגעבאקן און ראפאגאש - נאר עס זאל איבערבלייבן פאר אים, דעריבער האט ער אויסגעטראכט א באבקע מעשה אז מען טאר דאס נישט עסן, כדי ער זאל קענען אלעס אליינס אויפעסן.

שאלות פאר קומענדיגע "אוצרות"

- איז אמת אז אויב גייט מען איבער א מענטש קען ער מער נישט וואקסען? און צו העלפט אז מען גייט צוריק איבער די פארקערטע וועג? – די זעלבע אויב מען גייט אריין דורך א פענסטער איז אמת אז מאכט מען זאל נישט קענען מער וואקסן וכו'?
- איז עס אמת אז מען טאר נישט אויסבלאזן א לעכט מיטן מויל?

די חשובע ליינער ווערן געבעטן אריינצושיקען הוספות אויף די תשובות, ווי אויך תשובות אויף די נייע שאלות אויפן אימעיל אדרעסס:

Oitzres@gmail.com

אדער צום פעקס נומער: 206-337-3314

די ריכטיגע תשובות וועלן אי"ה פארעפענטליכט ווערן אינעם קומענדיגען נומער.

שיקט אריין אייערע שאלות

מ'קען אויך אריינשיקען אייגענע שאלות, וואס עגבערט מוח און מ'וויל וויסן דעם מקור אדער ענטפער דערויף, און די חשובע ליינער אדער די רעדאקציע וועלן בעז"ה ענטפערן דערויף.

י״ט כִּסְלֵו

זֵכֶר צַדִּיקִים לִבְרָכָה

בַּאקֶענְט אַייךְ מִיט אוּנְזֶערֶע גְדוֹלִים

הרה״ק רַבִּי דוֹב בֶּער מִמֶּעזְרִיטְשׁ זִי״ע

י״ט כִּסְלֵו, גֶעפַאלְט דִי יָארְצַייט פוּן הרה״ק רַבִּי דוֹב בֶּער מִמֶּעזְרִיטְשׁ זי״ע, בַּאקַאנְט אַלְס ״דֶער מֶעזְרִיטְשֶׁער מַגִּיד״. דֶער מַגִּיד אִיז גֶעוֶועןדֶער גְרֶעסְטֶער תַּלְמִיד פוּנֶעם אוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים, דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ זי״ע, מְיַיסֵּד פוּנֶעם דֶּרֶךְ הַחֲסִידוּת.

דֶער מֶעזְרִיטְשֶׁער מַגִּיד אִיז גֶעבּוֹירְן גֶעוָוארְן אִין יָאר תס״ד צוּ זַיין פָּאטֶער רַבִּי אַבְרָהָם. זַיין יִחוּס הָאט זִיךְ גֶעצוֹיגְן בִּיז צוּם הֵיילִיגְן תַּנָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוּן רַב הַאי גָאוֹן.

וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער מַגִּיד אִיז נָאךְ גֶעוֶוען אַ קְלֵיין קִינְד, הָאט אַמָאל אוֹיסְגֶעבְּרָאכְן אַ פַייעֶר בַּיי זַיין טַאטְן אִין שְׁטוּבּ, אוּן זַיין מַאמֶע הָאט זֵייעֶר גֶעוֵויינְט. פְרֶעגְט אִיר דֶער קְלֵיינֶער דוֹב בֶּער: ״מַאמֶע פַארְוָואס וֵויינְסְטוּ?״ עֶנְטְפֶערְט דִי מַאמֶע: ״פַארְוָואס זָאל אִיךְ נִישְׁט וֵויינֶען, אַז אִיךְ הָאבּ פַארְלוֹירֶען אוּנְזֶער ״יִחוּס בְּרִיווּ״ וָואס מִיר הָאבְּן פַארְמָאגְט״. רוּפְט זִיךְ אָן דֶער קְלֵיינֶער דוֹב בֶּער: ״זָארְג זִיךְ נִישְׁט. אִיךְ וֶועל אי״ה אָנְהֵייבְּן אַ נַייעֶם יִחוּס!״

דֶער מַגִּיד אִיז גֶעוֶוען אַן אֵיידֶעם בַּיי הרה״ק רַבִּי שָׁלוֹם שַׁכְנָא מ׳טָארְטְשִׁין זי״ע.

אִין אָנְפַאנְג אִיז עֶר נִישְׁט גֶעוֶוען קֵיין חָסִיד. עֶר אִיז גֶעוֶוען אַ תַּלְמִיד פוּנֶעם גְרוֹיסְן גָאוֹן דֶער פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ פוּן לֶעמְבֶּערְג זי״ע. שְׁפֶּעטֶער אִיז עֶר גֶעפָארְן קֵיין מֶעזִיבּוּזְשׁ אוּן דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל שֵׁם טוֹב הָאט אִים מְקַרֵב גֶעוֶוען צוּ זַיין דֶּרֶךְ, אוּן עֶר אִיז גֶעוָוארְן דֶער גְרֶעסְטֶער תַּלְמִיד אוּן שְׁפֶּעטֶער דֶער מְמַלֵּא מָקוֹם פוּנֶעם בַּעַל שֵׁם טוֹב.

עֶר אִיז גֶעוֶוען רָב אִין דִי שְׁטֶעט: טָארְטְשִׁין - דוּבְּנָא - קָארִיץ - רוּבְנָא אוּן דֶערְנָאךְ אִין שְׁטָאט מֶעזְרִיטְשׁ.

פוּן זַיינֶע גְרֶעסְטֶע תַּלְמִידִים זֶענֶען גֶעוֶוען רַבִּי אַהֲרֹן הַגָּדוֹל מִקַארְלִין - רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן מִלַאדִי דֶער בַּעַל הַתַּנְיָא - רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מֵאוֹסְטְרָאהָא - רַבִּי ר׳ אֶלִימֶלֶךְ מִלִיזֶענְסְק - רַבִּי מְשׁוּלָּם זוּשָׁא מֵהַאנִיפָּאלִי, זי״ע.

עֶר הָאט גֶעהַאט אֵיין זוּן וֶועמֶען מֶען הָאט גֶערוּפְן: רַבִּי אַבְרָהָם הַמַּלְאָךְ.

זַיינֶע דִבְרֵי תּוֹרָה זֶענֶען פַארְשְׁרִיבְּן אִין דִי סְפָרִים: מַגִּיד דְבָרָיו לְיַעֲקֹב - אוֹר אֱמֶת

עֶר אִיז נִפְטָר גֶעוָוארְן י״ט כִּסְלֵו תקל״ג אִין עֶלְטֶער פוּן: 69 יָאר מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד אִיז אִין שְׁטָאט הַאנִיפָּאלִי.

אַ וָוארְט: דִי מִשְׁנָה זָאגְט (אבות פ״ב מ״א) ״דַע מַה לְמַעֲלָה מִמְּךָ״. הָאט גֶעטַייטְשְׁט דֶער מֶעזְרִיטְשֶׁער מַגִּיד: ׳דַע׳, זָאלְסְט וִויסְן, אַז ׳מַה לְמַעֲלָה׳, אַלֶעס וָואס עֶס טוּט זִיךְ אוֹיבְן, אִיז ׳מִמְּךָ׳, פוּן דִיר. וַוייל דִי גַאנְצֶע וֶועלְט פִירְט זִיךְ לוֹיט דִי מַעֲשִׂים פוּן אַ מֶענְטְשׁ.

זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

דֶער מְלַמֵּד דֶערְצֵיילְט...

נַפְתָּלִי: אַ גוּטְן טָאג טַייעֶרעֶר מְלַמֵּד. אִיךְ וַוארְט שׁוֹין קוֹים צוּ הֶערְן וַוייטֶער אִיבֶּער דִי גֶעשִׁיכְטֶע פוּן רַשִׁ"י הַק'. מֶען הָאט אוּנְז גֶעלָאזְט וַוארְטְן מִיט הַאלְבּ פוּן דִי פְרַאגֶעס צְוֵויי חֳדָשִׁים...

יַעֲקֹב: זִינְט אוּנְזֶער לֶעצְטְן שְׁמוּעֶס הָאבּ אִיךְ בַּאקוּמֶען אַ שְׁטֶערְקֶערְן חֵשֶׁק צוּ לֶערְנֶען רַשִׁ"י. עֶס לִיגְט מִיר פַאר דִי אוֹיגְן זַיין פֶּערְזֶענְלִיכְקַייט, צוּלִיבּ דֶעם וָואס אִיךְ וֵוייס אַבִּיסְל וֶועגְן זַיין לֶעבְּן, זַיינֶע רֶבִּי'ס און וואוֹין-אָרְט.

מְלַמֵּד: אִיךְ הָאבּ הֲנָאָה אַז אִיר הַאלְט אַזוֹי שְׁטַארְק מִיט, און עֶס וַואקְסְט אַייעֶר אִינְטֶערֶעסֶע צוּ לֶערְנֶען און וִויסְן אִיבֶּער אוּנְזֶער גְלָארַייכֶע הִיסְטָארִיֶע פוּן אוּנְזֶערֶע תּוֹרָה-רִיזְן. מִיר וֶועלְן טַאקֶע אַצִינְד פָּארְזֶעצְן אִיבֶּער דִי גֶעשֶׁעעֶנִישְׁן וָואס הָאט זִיךְ אָפְּגֶעשְׁפִּילְט אִין רַשִׁ"ס צַייטְן:

דוּרְכְאוֹיס דִי עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט יָאר בֶּעפָאר רַשִׁ"י, הָאט זִיךְ אַנְטְוִויקֶעלְט אִיבֶּער דֶער וֶועלְט צְוֵויי גְרוֹיסֶע גְלוֹיבּוּנְגֶען צְוִוישְׁן דִי גוֹיִם. דִי עֶרְשְׁטֶע זֶענֶען דִי 'קְרִיסְטְן', וָואס זֵיי זֶענֶען נָאכְפָאלְגֶער פוּנֶעם 'אוֹתוֹ הָאִישׁ' וֶועמֶען דִי חֲכָמִים הָאבְּן גֶע'הַרְגֶ'עט אִין דִי צַייט פוּנֶעם צְוֵוייטְן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, און מִיט עֶטְלִיכֶע הוּנְדֶערְט יָאר שְׁפֶּעטֶער הָאט אַן אַרַאבֶּער מִיטְ'ן נָאמֶען מוּכַאמֶעד גֶעגְרִינְדֶעט דִי 'מְסוּלְמֶענֶער' רֶעלִיגְיֶע. (דֶער רַמְבַּ"ם שְׁרַייבְּט אַז דִי צְוֵויי רֶעלִיגְיֶעס זֶענֶען גֶעקוּמֶען כְּדֵי אָנְצוּגְרֵייטְן דֶעם בָּאדְן פַארְ'ן מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וַוייל בִּיז דַאן זֶענֶען רוֹב גוֹיִם גֶעוֶוען עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה און הָאבְּן נִישְׁט גֶעגְלֵייבְּט בִּכְלַל אִינֶעם אוֹיבֶּערְשְׁטֶען, אָבֶּער דִי נַייעֶ רֶעלִיגְיֶעס זֶענֶען מוֹדֶה אִינֶעם בַּאשֶׁעפֶער נָאר זֵיי לֵייגְן צוּ זֵייעֶרֶע שְׁטוּתִים.)

וִוי וואוּנְדֶערְלִיךְ עֶס אִיז, הָאבְּן זִיךְ דִי צְוֵויי נַארִישֶׁע גְרוּפֶּעס זִיךְ צוּגֶעכַאפְּט פּוּנְקְט צוּ יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקּוֹדֶשׁ, און בֵּיידֶע הָאבְּן גֶעוָואלְט בַּאהֶערְשְׁן דִי שְׁטָאט פַאר יֶעדְן פְּרַייז. אִין יֶענֶע צַייטְן הָאט זִיךְ יְרוּשָׁלַיִם גֶעפוּנֶען אוּנְטֶער דִי הֶענְט פוּן דִי מְסוּלְמֶענֶער-גְלוֹיבִּיגֶע, און דֶער פּוֹיפְּסְט הָאט פַארְרוּפְן פַאר אַלֶע קְרִיסְטְן אַז מֶען מוּז גֵיין קֵיין יְרוּשָׁלַיִם און אוֹיסְלֵייזְן דִי שְׁטָאט פוּן דִי 'כּוֹפְרִים'... אָט דִי מִלְחָמָה וֶוערְט גֶערוּפְן דִי "קְרֵייצִיגְלֶער", וַוייל דִי גוֹיִם וָואס זֶענֶען אַרוֹיף הָאבְּן גֶעטְרָאגְן אַ קְרֵייץ (אַ שְׁתִי וָעֶרֶב) אוֹיף זֵייעֶרֶע קְלֵיידֶער.

אָבֶּער אִינְמִיטְן זֵייעֶר וֶועג קֵיין יְרוּשָׁלַיִם הָאט פַּאסִירְט עֶפֶּעס שְׁרֶעקְלִיכְס. וֵוייסְט אִיר וָואס?

שְׁמוּאֵל יַעֲקֹב גְרָאד (כִּתָּה ח' סַאטְמַאר-אַנְטְוֶוערְפֶּן): אוֹיפְ'ן וֶועג אַרוֹיף קֵיין יְרוּשָׁלַיִם וֶוען דִי קְרֵייצִיגְלֶער זֶענֶען אַדוּרְכְגֶעגַאנְגֶען שְׁטֶעט וואוּ עֶס הָאבְּן גֶעוואוֹינְט אִידְן, הָאבְּן זֵיי גֶעזָאגְט אַז דִי אִידְן זֶענֶען דָאךְ אוֹיךְ 'אוּמְגְלוֹיבִּיגֶע' אִין זֵייעֶר פָּאנְדְרָאק... און זֵיי הָאבְּן אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ אוֹיסְ'הַרְגֶ'ענֶען אִידִישֶׁע קִינְדֶער. גַאנְצֶע אִידִישֶׁע קְהִלּוֹת הָאבְּן זֵיי לַיידֶער חָרוּב גֶעמַאכְט.

אִין דִי רִיזִיגֶע אִידִישֶׁע שְׁטֶעט אִין דַייטְשְׁלַאנְד וִוי שְׁפֵּייעֶר, מַאגֶענְצֶע און ווירְמַייזָא זֶענֶען טוֹיזֶענְטֶער אִידְן לַיידֶער אוֹיסְגֶע'שָׁחְטְ'ן גֶעוָוארְן אוֹיף גָאר גְרוֹיזַאמֶע אוֹיפַנִים. דִי גְזֵירוֹת פוּן יֶענֶע צַייטְן וֶוערְן אָנְגֶערוּפְן 'גְזֵירַת תתנ"ו'. אִין דִי קִינוֹת אוֹיף תִּשְׁעָה בְּאָב אִיז פַארַאן עֶטְלִיכֶע שְׁטִיקְלֶעךְ וואוּ עֶס וֶוערְט דֶערְמַאנְט דִי צָרוֹת פוּן יֶענֶע צַייטְן און דִי מְסִירַת נֶפֶשׁ פוּן דִי אִידְן וועלְכֶע הָאבְּן זִיךְ גֶעלָאזְט הַרְגֶ'ענֶען און זִיךְ נִישְׁט גֶעוָואלְט שְׁמַדְ'ן.

און דָאס אִיז נָאר גֶעוֶוען דִי עֶרְשְׁטֶע 'קְרֵייץ-צוּג'. מִיט יָארְן שְׁפֶּעטֶער הָאט זִיךְ נָאךְ עֶטְלִיכֶע מָאל אָפְּגֶעשְׁפִּילְט דָאס זֶעלְבִּיגֶע, און יֶעדֶעס מָאל הָאט דָאס גֶעקָאסְט אִידִישֶׁע קָרְבָּנוֹת.

מְלַמֵּד: צוּם עֶרְשְׁט: שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם! אַ גַאסְט פוּן אַנְטְוֶוערְפֶּען... הָאסְט זֵייעֶר גוּט גֶעעֶנְטְפֶערְט אוֹיף דִי פְרַאגֶעס, און מִיר הָאפְן אַז מִיר וֶועלְן נָאךְ וַוייטֶער הֶערְן פוּן דִיר.

אַן אִינְטֶערֶעסַאנְטֶע מַעֲשֶׂה בְּרֶענְגְט דֶער "סֵדֶר הַדּוֹרוֹת" וָואס הָאט זִיךְ אָפְּגֶעשְׁפִּילְט טַאקֶע מִיט רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ און דִי צַייטְן פוּן דִי מִלְחָמוֹת.

אִין דִי שְׁטָאט פוּן רַשִׁ"י הָאט גֶעווּאוֹינְט אַ שַׂר וָואס הָאט גֶעהַאט אַ גְרוֹיסֶע מִילִיטֶער. עֶר הָאט זִיךְ גֶעוָואלְט אַרוֹיסְלָאזְן קֵיין יְרוּשָׁלַיִם צוּזַאמֶען מִיט אַלֶע גוֹיִם. עֶר הָאט גֶעהֶערְט וֶועגְן דִי גֶעטְלִיכְקֵייט פוּן רַשִׁ"י, הָאט עֶר גֶעלָאזְט רוּפְן רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ, כְּדֵי אִים צוּ פְרֶעגְן אוֹיבּ עֶר וֶועט מַצְלִיחַ זַיין, אָבֶּער רַשִׁ"י הָאט נִישְׁט גֶעוָואלְט קוּמֶען.

עֶר הָאט זִיךְ גֶעפֶערְלִיךְ אוֹיפְגֶערֶעגְט, און עֶר אִיז גֶעקוּמֶען צוּ רַשִׁ"י אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ מִיטְ'ן פְּלַאן צוּ שֶׁעדִיגְן רַשִׁ"י. וֶוען עֶר אִיז אַרַיינְגֶעקוּמֶען אִין בֵּית הַמִּדְרָשׁ הָאט עֶר גֶעטְרָאפְן דִי טִיר אָפְן און אָפֶענֶע סְפָרִים אוֹיפְ'ן טִישׁ, אָבֶּער קֵיין מֶענְטְשׁ הָאט עֶר נִישְׁט גֶעטְרָאפְן. הָאט עֶר גֶעשְׁרִיגְן "שְׁלֹמֹה, שְׁלֹמֹה". רַשִׁ"י הָאט גֶעעֶנְטְפֶערְט "וָואס וִוילְסְטוּ?". דֶער שַׂר הָאט גֶעהֶערְט רַשִׁ"י רֶעדְן אָבֶּער עֶר הָאט אִים נִישְׁט גֶעזֶען! עֶר אִיז גֶעוָוארְן אַ 'רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה'! בִּיז דֶער שַׂר הָאט אִים צוּגֶעזָאגְט אַז עֶר גֵייט אִים גָארְנִישְׁט שְׁלֶעכְטְס טוּהן, דֶעמָאלְטְס הָאט זִיךְ רַשִׁ"י צוּרִיק בַּאוִויזְן צוּ אִים.

דֶער שַׂר הָאט אִים גֶעפְרֶעגְט: "אִיךְ הָאבּ מִיט מִיר אַ מִילִיטֶער פוּן הוּנְדֶערְט טוֹיזְנְט רַייטֶער און טוֹיזְנְט שִׁיפְן, וֶועל אִיךְ מַצְלִיחַ זַיין צוּ בַּאזִיגְן דִי מְסוּלְמֶענֶער אִין יְרוּשָׁלַיִם?". הָאט אִים רַשִׁ"י גֶעעֶנְטְפֶערְט: "צוּם עֶרְשְׁט וֶועסְטוּ זֵיי בַּאזִיגְן און דוּ וֶועסְט קֶענִיגְן אִין יְרוּשָׁלַיִם דְרַיי טֶעג, אָבֶּער דֶערְנָאךְ וֶועלְן זֵיי זִיךְ צוּרִיק שְׁטַארְקְן און אוֹיסְ'הַרְגֶ'ענֶען דַיין גַאנְצְן

מצות ומנהגים רעטעניש

ס	ל	י	ח	ו	ת	ג	י	נ	א	ה
ת	ש	ל	י	ך	ו	כ	פ	ר	ו	ת
ה	נ	ו	י	י	ת	ד	ב	ם	ש	ג
ק	ה	ל	ת	ר	ו	ר	י	ט	פ	מ
א	ט	ח	ל	ע	נ	ה	ד	ס	י	ם
ר	ו	כ	ז	י	ע	ק	ע	ג	ז	י
פ	ב	ל	ו	ל	ש	י	ר	ו	י	ר
ו	ה	ת	ר	ת	ו	ת	ב	ר	ן	ד
ש	ת	ו	פ	ק	ה	מ	ו	ת	מ	נ
ם	י	ר	ע	נ	ה	ו	ת	א	ש	ה

התרת	כפרות	ערבות
נדרים	מפטיר	אושפיזין
סליחות	יונה	קהלת
שופר	על חטא	הושענות
האניג	יזכור	גשם
לשנה טובה	לולב	הקפות
ומתוקה	אתרוג	כל
תשליך	הדסים	הנערים

ווען דו ענדיגסט טרעפן אלע ווערטער, שרייב אראפ די געבליבענע אותיות וועט דיר אויסקומען וואס מען זאגט ימים טובים ביי מעריב פאר שמונה עשרה.

לוח לחודש תשרי שנת תשע"ד לפ"ק

אזוי ווי דער חודש תשרי האט די מערסטע ימים טובים, ווי אויך יומא דפגרא'ס, לאמיר זען אויב דו קענסט אליין אויסשטעלן דעם לוח.

שרייב אריין נאר אן אות - נומער, אין יעדן טאג, אויפן ריכטיגן טאג, (עס מעג זיין מער ווי איין אות א טאג).

יום א	יום ב	יום ג	יום ד	יום ה	יום ו	שבת

א. חול המועד
ב. סוכות
ג. יום כיפור
ד. שמיני עצרת
ה. ראש השנה
ו. צום גדלי' (נדחה)
ז. שמחת תורה
ח. עשרת ימי תשובה
ט. שבת חול המועד
י. שבת שובה

י. שבת שובה
יא. שלש עשרה מדות
יב. אסרו חג
יג. ערב יום כיפור
יד. ערב ראש השנה
טו. ר"ח תשרי
טז. ר"ח חשון
יז. ערב ר"ח חשון
יח. ערב סוכות
יט. הושענא רבה
כ. שבת בראשית

פאר קלענערע קינדער

1. מען בלאזט שופר
2. מען זיצט אין די סוכה
3. געזעגענט זיך פון די סוכה
4. מען בענטשט גשם
5. מען מאכט התרת נדרים
6. מען דיכענט ביי שחרית
7. מען דוכנ'ט בין מוסף (מערב'ט טאג)
8. מען קלאפט הושענות
9. מען שלאגט כפרות (העכער בר מצוה)
10. יעדער איז עולה לתורה (אויך קינדער)
11. מען זאגט יזכור
12. מען גייט צו תשליך
13. מען זאגט סליחות
14. מען זאגט קהלת
15. מען טאנצט הקפות ביינאכט
16. מען טאנצט הקפות אויך בייטאג
17. מען ליינט די קרבנות

פאר גרעסערע קינדער

1. מען זאגט די קלענסטע סליחות
2. מען צינדט אן געזינטע ליכט
3. מען זאגט מפטיר יונה
4. מען זאגט כל הנערים
5. עס איז א מצוה צו עסן
6. מען איז עולה חתן תורה
7. בין כסה לעשור
8. ראשון לחשבון עונות
9. יארצייט פונעם הייליגן חת"ם סופר זי"ע
10. יארצייט פונעם הייליגן קדושת לוי זי"ע
11. יארצייט פון הרה"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע
12. אושפיזין דאברהם
13. אושפיזין דיצחק
14. אושפיזין דיעקב
15. אושפיזין דמשה
16. אושפיזין דאהרן
17. אושפיזין דיוסף
18. אושפיזין דדוד

וויפיל מאל שטייט
דא די ווארט חשון?

ן	ו	ש	ח	ש	ו	ן
ו	ש	ח	ש	ו	ן	ו
ש	ח	ש	ו	ן	ו	ש
ח	ש	ו	ן	ו	ש	ח
ש	ו	ן	ו	ש	ח	ש
ו	ן	ו	ש	ח	ש	ו
ן	ו	ש	ח	ש	ו	ן

סאדאקא

און א יעדע שורה דארף זיין
אלע אותיות (אפילו צומישט)

מרחשון

פון אלע זייטן אראפ און גראד
(צוזאמען 12 מאל)

געדענק! עס טאר נישט זיין
די זעלבע אות צוויי מאל אין א שורה.

ר					ח
	ח			ן	
ח		ר			ו
				מ	
ש		ן			מ

ידיעות

וועלכע צונאמען האט דער חודש? _______

פארוואס האט עס די צונאמען? ___________________

וועלכע נאך חודש האט א צונאמען?________

וואס איז די צונאמען? ______

נעמען פאזל

שרייב אן אות די רעכטע
זייט פון די ריכטיגע צוזאם
שטעל פון די נאמען, וועט
דיר אויסקומען וויאזוי דער
הייליגער ישמח משה האט
געהייסן אויף די לעצטע
נאמען בעפאר ער האט
געטוישט זיין נאמען אויף
"טייטלבוים"

	שמילא
	טייטל
	עק
	פעלבער
	שטיין
	פריד

ש	בוים
י	בערג
ה	שטיין
מ	וויטש
ף	מאן

____

שרייב אראפ:
וואו זאגסטו ביים דאווענען
דאס ווארט "מטר" ?

____
____
____
____
____
____

מלכות סאטמאר

ג	ר	ו	ב	ס	מ	א	י	ל	י	ו	ו
ד	ע	ו	א	ב	א	נ	ר	א	ס	ב	ר
ל	ט	א	ר	י	נ	ט	ו	ו	נ	נ	ר
ע	ס	ד	א	ש	ט	ו	ש	י	א	י	א
ק	ע	ב	פ	מ	ר	ו	ל	ת	מ	ב	מ
ו	ש	א	א	ש	י	ע	י	י	י	ר	ט
ו	ט	ר	ר	ת	א	ר	ם	ר	ו	ק	א
א	נ	ן	ק	י	ל	פ	א	ק	ל	ו	ס
ד	א	ב	ר	ב	ך	ן	א	ד	נ	א	ל
מ	מ	א	נ	ט	י	ס	ע	ל	א	ש	ה

וויליאמסבורג
קרית יואל
בארא פארק
מאנטריאל
מאנטיסעלא
וואדבארן
מאנסי
לעקוואד
ירושלים
בני ברק
בית שמש
מאנטשעסטער
לאנדאן
אנטווערפן
סאטמאר

נעם צוזאם אלע איבריגע אותיות און שרייב עס אריין

_ _ _ _   _ _ _ _   _ _ _ _   _ _

כ״א כסליו יום
הצלת רביה״ק זי״ע

דער רבי זי״ע שרייבט אין הקדמה פון ויואל משה:

״מיר יוד נאר אויפטון עס איין אלעס אפילו האט פאר געלוינט זיך וועט!״

(הקדמה ספה״ק ויואל משה)

די ווערטער האבן זיך פארמישט, שטעל צוזאם די 13 ווערטער אין א סדר, וועסטו פארשטיין וואס די רבי זי״ע האט געשריבן שרייב עס דא אראפ:

___________ ___________ ___________ ___________ ___________ ___________

___________ ___________ ___________ ___________ ___________ ___________

____

ידיעות

אויב ווילסטו וויסן וואס דער רבי זי"ע האט געהייסן פאר די ערשטע איינוואוינער פון קרית יואל ווען זיי זאלן זאגן תשליך, שרייב העכער יעדע נאמבער די אות פון די גמטריא.

200	1	300		5	300	50	5		50	1	20	50		4	1	6	6	70	50	70	50

תשרי רעטעניש

ה	ו	ש	ע	נ	א	ר	ב	ה
ר	ה	ת	ש	ו	ב	ה	ר	י
ו	ב	ו	ר	מ	י	ג	א	ם
ת	ו	כ	ת	ם	ט	ד	ש	ת
ת	ש	ס	י	ו	ם	ל	ה	ו
ח	ת	ו	מ	צ	ב	י	ש	ד
מ	ב	כ	י	פ	ו	ר	נ	מ
ש	ש	ל	ש	ע	ש	ר	ה	י
ד	ע	ו	מ	ה	ל	ו	ח	ם

ראש השנה, צום, גדלי', עשרת ימי, תשובה, שבת שובה, יום, כיפור, סכות, חול המועד, הושענא רבה, שמיני עצרת, שמחת תורה, שלש עשרה, מידות

ווען די ענדיגסט לייג אריין די געבליבענע אותיות אין די שורה, וועט דיר אויסקומען וועלכע צייטן אין יאר די אידישע קינדער זענען זייער פרייליך

_ _ _ _ _   _ _ _ _

לערן דיך אויס מאלן

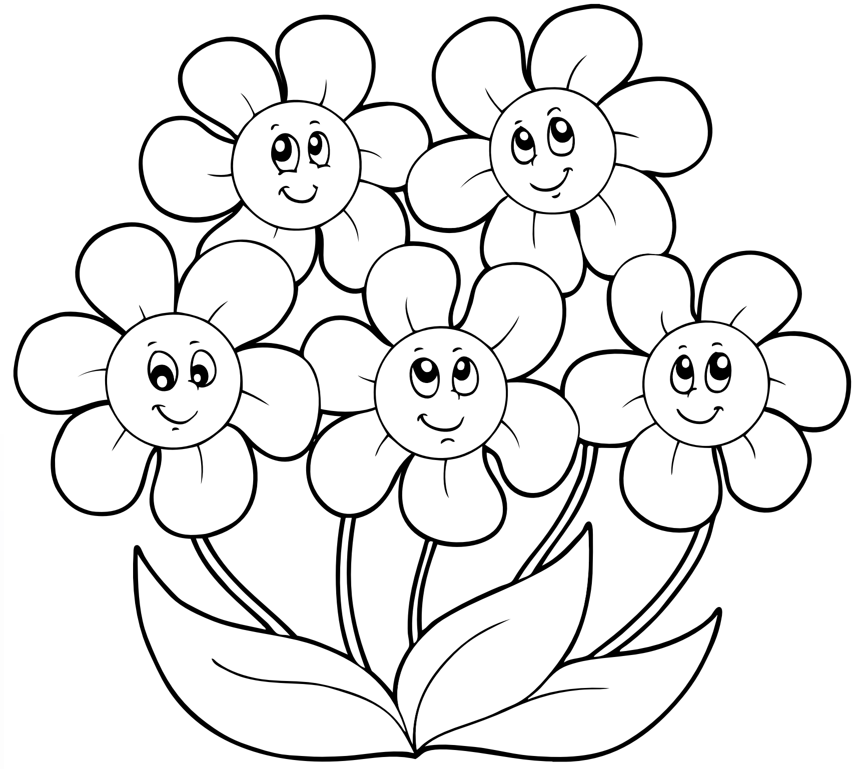

אנווייזונגען:

- נאר נוצן א בליי (נישט צו א שפיציגע).
- א גוטע מעקער וואס לאזט נישט איבער קיין צייכן אויפן פאפיר.
- נישט דריקן די בליי ביים מאלן (ובפרט ווילאנג עס איז נאכנישט אינגאנצן גוט אויסגעקומען)
- ווער נישט פארלוירן ווען עס געלונגט נישט די ערשטע פאר מאל, פרוביר נאכאמאל ביז עס ווערט שענער, נאר אזוי לערנט מען זיך אויס.

זאכן וואס האבן צוויי זייטן

- זאכן וואס דארף אויסקומען איינציג, צ.ב.ש. אן אפענע ספר תורה, אדער א טויער מיט צוויי זוילן א.ד.ג., כדי עס זאל אויסקומען שיין אייניג ביידע זייטן, איז די עצה ווי פאלגענד:
- מען מאלט צום ערשט אויף איין זייט, צום ביישפיל אויף די רעכטע זייט פונעם בלעטל "מיט א בליי".
- קנייטש איין די בלעטל אינמיטן.
- מאל איבער מיט א בליי אדער סיי וואס פאר א שפיציגע זאך אויף די פארקערטע זייט פונעם פאפיר אז עס זאל זיך קאפיען אויף די לינקע זייט פון די צעטל.
- עפן די בלעטל, וועט דיר אויסקומען אויף די לינקע זייט די בילד ליכטיג און צוהאקט, אבער די עיקר איז אז מען זאל זען בערך וואו מען דארף מאלן.
- נעם די פענסל, און מאל שיין די לינקע זייט, אזוי וועט די גאנצע בילד זיין שיין אייניג.

הילד אברהם ווייזער נ"י,
ת"ת סאטמאר מאנטשעסטער כיתה ד'

בס"ד

על 'חומותיך' ירושלים
הפקדתי 'שומרים'
כל היום וכל הלילה...

צו יעדע צייט,
24 שעה א טאג,

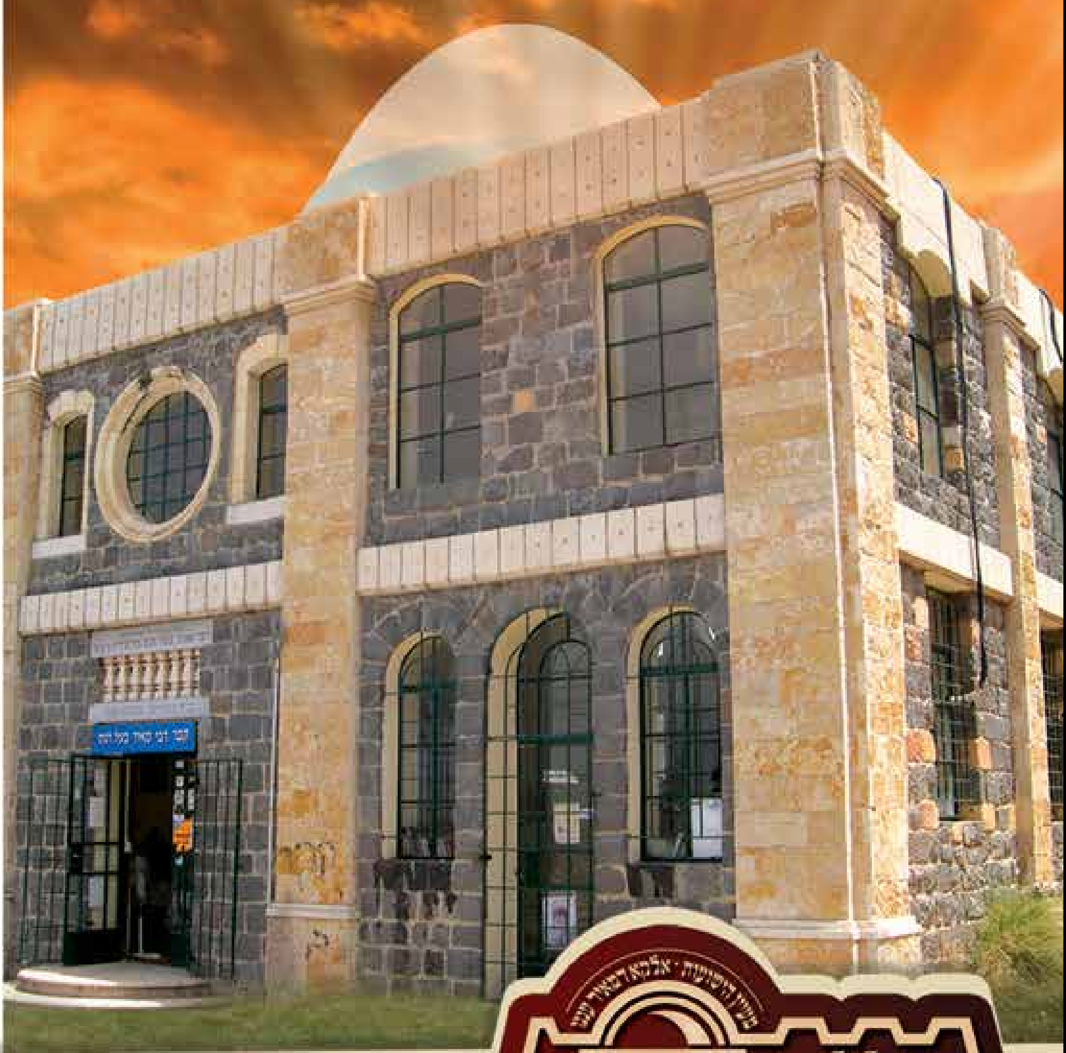

פאר יעדע צוועק,
וועצב"ש:

פאר א ישועה
פאר א נדבה
פאר א פושקע

קענט איר אריינרופן

אונזער 24 שעה
טעלעפאן-ליין

(718)
243
2495

MasterCard VISA DISCOVER AMERICAN EXPRESS

דער זכות פון רבי מאיר
וועט אייך באגלייטן
צו 'יעדע צייט'...

צדקת רבי מאיר בעל הנס
כולל שומרי החומות

כולל שומרי החומות
לצדקת רבי מאיר בעל הנס

18 Heyward St. - Brooklyn, New York 11249 - Tel: 718.243.2495 Out of Town Call Toll Free: 1888.876.MEIR (6347)

אן אוצר מיט 'אוצרות'

דערקוויקט אייך חודש'ליך מיט אונזער אויסגאבע

זעט אונזער לייכטענדער עבר! איבערצייגט זיך אונזער שיינענדער צוקונפט!

יעדן חודש קענט איר צוויי מאל געניסן פון פרישע אוצרות מיט רייכע ידיעות און באלערנדע עפיזאדן פאר יעדן מיטגליד אין דער פאמיליע באזונדער.

סעיל פארגעזעצט!..

ביז קומענדיגן ט"ו
בשבט קענט נאך אריין
כאפן די סעיל פרייזן

סובסקרייבט

צו די "אוצרות אויסגאבעס"
אויפן קומענדיגן יאר פאר בלויז:

$120
ביידע אויסגאבעס
בלויז $5 פער אויסגאבע

$65
1 אויסגאבע
(אדער געוועהנליכע
אדער פאמיליע-אויסגאבע)

טוט דאס נאך היינט!
- רופט שוין!

718.878.6867

The Book That Tens Of Thousands Use.

צענדליגער טויזנטער באניצן זיך דערמיט צו
טרעפן די אינפארמאציע פון ביזנעסער

Here is why..

1 Intuitive Design
Boasts a user-friendly design for easy reading, better classification and quick phonebook navigation

2 Business White & Category list
Our business white pages and category list will give your business double the exposure

3 Maiden Names
Never done before: Phone listings with added maiden names collected through personal phone calls

4 Distribution
We'll be distributing more phonebooks to more Locations outside Williamsburg and BP

5 E-Phone book
On our online web portal we have the e-book with advanced and user friendly navigation tools. Besides the tens of thousands using the printed phonebook, there are thousands more from all over that use the E-phonebook. E-book address is ***www.jewishphonebook.com /book.html***

6 Ask info text system
For the first time ever: a state of the art SMS text system, where clients can find a business number when they are on the road. The system gets about 10,000 request each month and it keeps growing The SMS address is ***ask@info718.com***

718.438.1132
sales@thejewishphonebook.com

- *Business Yellow Pages*
- *Handy Business White List*
- *Residential White Pages*
- *e-phonebook™*
- *Text info system*

THE JEWISH PHONEBOOK

The new way of promoting your business.

Invest a small amount now… And your clients will see you All year.. All over..